

Björgunaruppgröftur á lóð Vaktarabæjar við Garðastræti í Reykjavík.



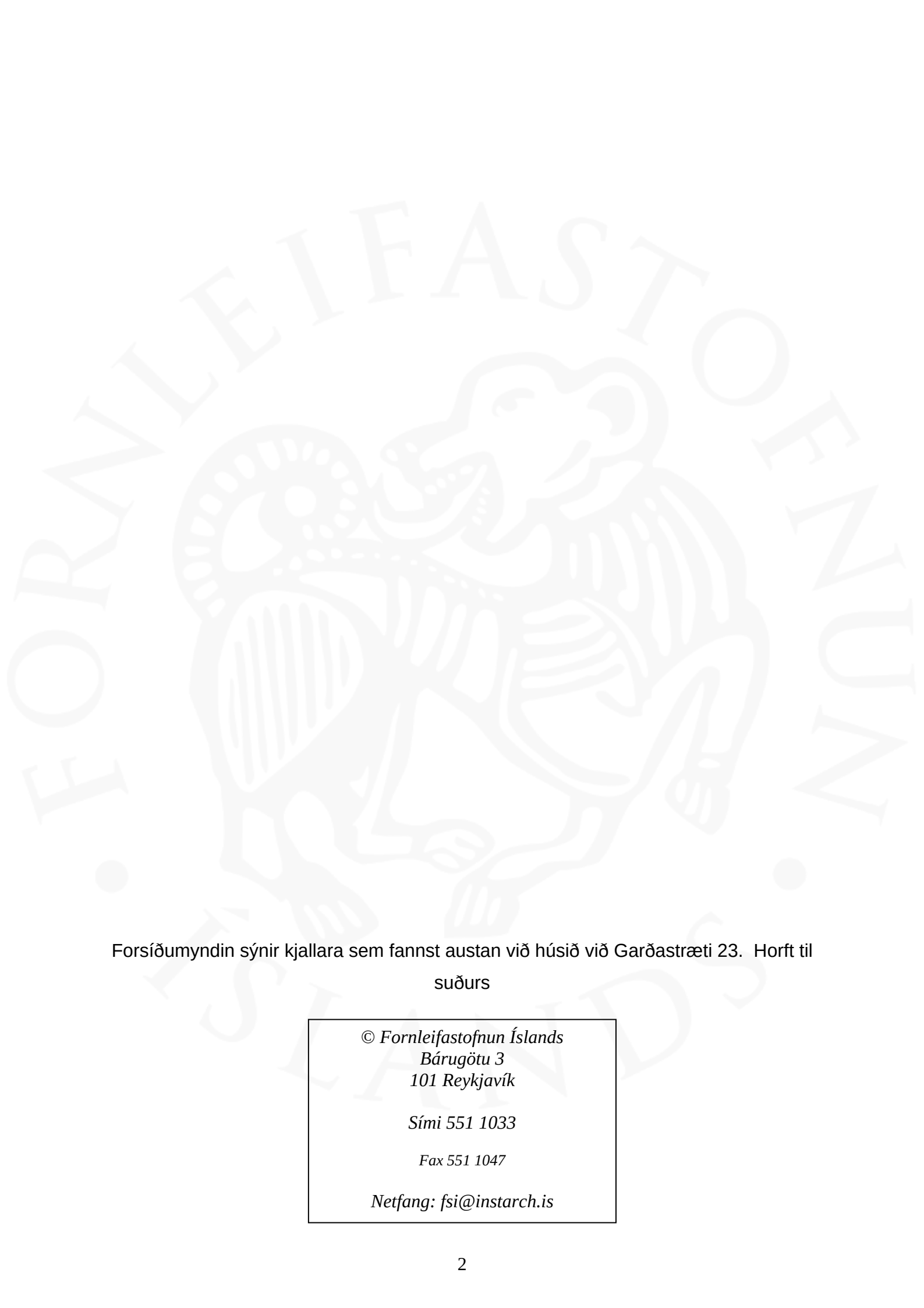
**Eftir Oddgeir Hansson, með viðbótum eftir Guðrúnu Öldu
Gísladóttur og Gavin Lucas**



FS433-08242

Reykjavík

2009



Forsíðumyndin sýnir kjallara sem fannst austan við húsið við Garðastræti 23. Horft til suðurs

© *Fornleifastofnun Íslands*
Bárugötu 3
101 Reykjavík

Sími 551 1033

Fax 551 1047

Netfang: fsi@instarch.is

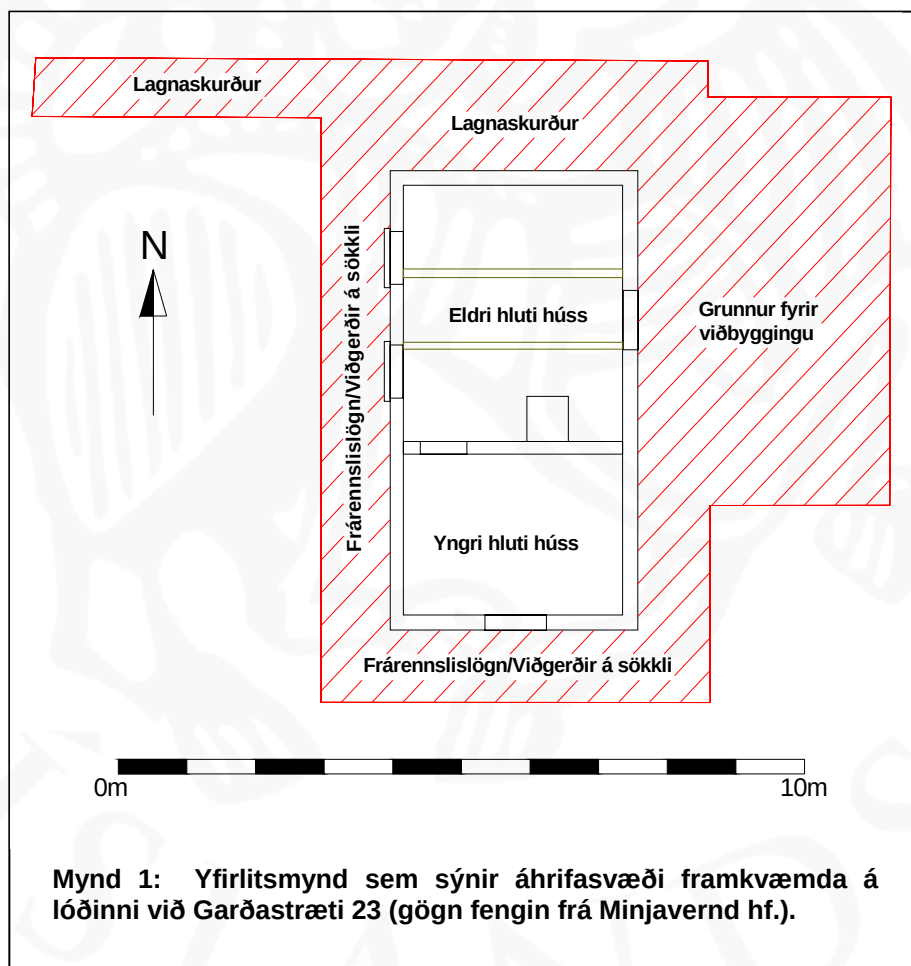
Efni

INNGANGUR.	5
Aðferðir	8
FORNLEIFAUPPGRÖFTUR VIÐ GARÐASTRÆTI 23	11
Hópur [118]	12
Hópur [126]	17
NIÐURSTÖÐUR OG SAMANTEKT	24
Hópur [118] yfirlit.	24
Hópur [126] yfirlit.	25
Frágangur	27
HEIMILDIR	29
VIÐAUKI I. GRIPIR ÚR GARÐASTRÆTI	30
Bein	30
Leður	31
Viður	31
Textíll	31
Pappír	31
Málmar	31
Steinn	32
Plast	33
Gúmmí	33
VIÐAUKI II. LEIRKERSBROT OG GLERBROT	34
Pottery	34
Glass	34
Clay Pipes	35
Concluding Remarks	35
VIÐAUKI III. GRIPASKRÁ	36
VIÐAUKI IV. SKRÁ MANNVISTARLAGA OG MINJAHÓPA	47



Inngangur.

Fyrirhuguð er endurgerð húsi því sem stendur við Garðastræti 23 í Reykjavík, n.t.t. á svonefndri Vaktaralóð í Grjótaþorpi. Samkvæmt minnisblaði frá Minjavernd hf., sem stendur fyrir framkvæmdunum, dagsettu 07.01.2009 er m.a. ætlunin að lagfæra og styrkja undirstöður útveggja hússins og koma fyrir frárennslislögn, auk þess sem ástand á undirstöðum skorsteins og milliveggja verður kannað. Þá verður byggð viðbygging við húsið, að austanverðu, sem hýsa mun inngang, eldhúshorn, snyrtingu, inntök og að líkindum stiga upp á efrihæð hússins. Loks þarf að koma lögnum til og frá húsinu og verða þær lagðar í skurð sem liggja á meðfram norðurgafli hússins og út í gangstétt við Garðastræti.¹



Þegar þetta er ritað eru framkvæmdir þegar hafnar á lóðinni og hefur þeim fylgt talsvert jarðrask. Viðbyggingin verður 3,5 m á kannt og þurfti að grafa grunn

¹ Þorsteinn Bergsson, Minjavernd hf. Minnisblað varðandi fornleifarannsóknir, 07.09.09.

fyrir sökklum hennar, niður á fast, sem náði um 1 m út fyrir vegg hennar. Auk þess þurfti að grafa um 1 m breiðan og 0,8 m djúpan skurð meðfram austur-, vestur- og suður-veggjum núverandi húss til þess að hægt væri að komast að kanna ástand á undirstöðum sem og að koma niður frárennislögn sem og að grafa fyrir lögnum meðfram norðurgaflinum (sjá mynd 1 hér að framan). Loks þurfti að grafa innan úr sökkli hússins, 0,8 m niður fyrir burðarbita gólfsins.

Ekki er alveg ljóst hvenær núverandi hús var byggt en samkvæmt skýrslu Árbæjarsafns, um Grjótaborð frá árinu 1977, stendur húsið þar sem var pakkhús við einn Grjótabæjanna, svonefndan Vaktarabæ. Pakkhúsið var lengt árið 1856 en um 1880 var því svo breytt í íbúðarhús. Er líklegt að um sama hús sé að ræða og enn stendur á lóðinni en búið var í húsinu fram undir 1960². Á korti Victor Lottin frá 1836 er sýndur torfær á svipuðum slóðum og má því gera því skóna að húsið hafi verið byggt einhvern tíma eftir að kortið var gert en eitthvað fyrir 1856, eða nálægt miðri 19. öld. Nokkur skortur er á aðgengilegum heimildum um Grjóta og aðrar hjáleigur Reykjavíkur og er yfirleitt vöntun á upplýsingum um það hvenær þær voru fyrst reistar. Því hefur þó verið haldið fram að flestar þeirra hafi risið upp á 13.-16 öld.³ Í nýlegri sögu Reykjavíkur er getið um þjófnaðarmál árið 1699 sem nokkrir íbúar Grjóta voru viðriðnir, en árið 1703 eru sagðir 4 heimilismenn á Grjóta.⁴ Um 1800 eru Grjótabæirnir svo taldir orðnir 5 en árið 1835 eru svo talin 7 heimili í Grjótabæjunum þar sem bjuggu 35 manns.⁵

Vegna aldurs hússins við Garðastræti 23 og sögu byggðar á því svæði sem tilheyrði Grjóta þóttu sterkar líkur á því að fornleifar kynnu að leynast í jörðu við húsið sem og undir því. Af þeim sökum þótti nauðsynlegt að gera könnunarskurð á lóðinni og var hann grafinn meðfram norðurgafli hússins og suðurjaðri lóðarinnar og komu m.a í ljós leifar grjóthlaðinna veggja og stéttar rétt undir sverði.⁶ Sá Fornleifastofnun Íslands um það verk í desember 2008 og niðurstöðum úr þessari könnun gerð nánari skil í skýrslu eftir Ugga Ævarsson og Mjöll Snæsdóttir sem kom út á síðastliðnu vori.

² Nanna Hermannsson o.fl. *Grjótaborð 1976*, bls.135.

³ Björn Teitsson. “Byggð í Seltjarnarneshreppi hinum forna”, *Reykjavík í 1100 ár*, bls. 177.

⁴ *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín. Gullbringu og Kjósarsýsla*, bls. 264.

⁵ Þjóðskjalasafn Íslands, www.archives.is, manntalsgrunnur, manntal 1835.

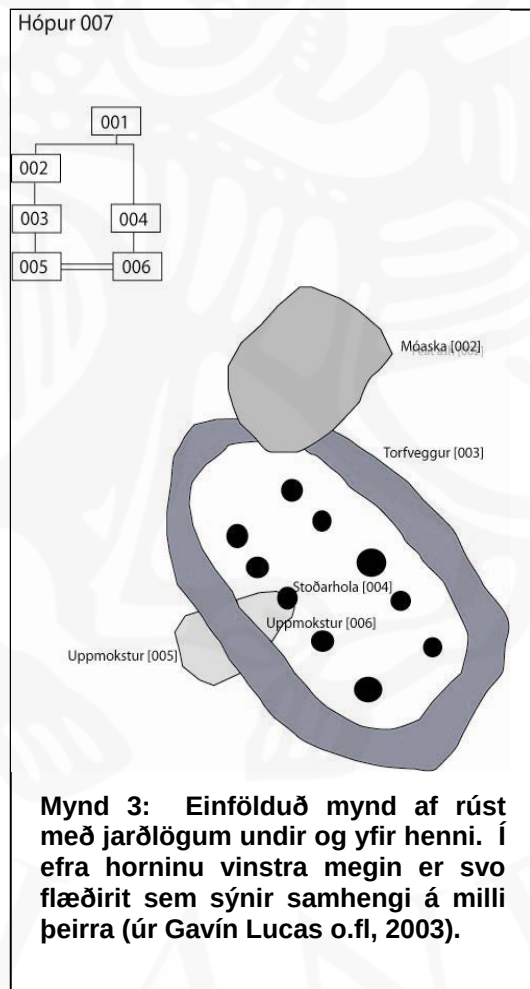
⁶ Uggi Ævarsson og Mjöll Snæsdóttir, 2009. Fornleifakönnun á lóð “Vaktarabæjar” við Garðastræti 23, bls. 3-4.



Minjar þær sem sáust skurðinum þóttu vera sterk vísbending um að fleiri minja kynnu að leynast á lóðinni. Var það mat Fornleifaverndar ríkisins að nauðsynlegt væri að fornleifafræðingar sæju um allan niðurgröft sem gera þyrfti vegna hinna fyrirhuguðu framkvæmda og var Fornleifastofnun einnig fengin í það verk. Uppgröfturinn fór fram á tímabilinu 28. apríl-26. maí og sá Oddgeir Hansson um verkstjórn á staðnum sem og úrvinnslu og skýrsluritun. Aðrir sem unnu á vettvangi voru Etel Colic, Lís Rut Björnsdóttir og Sólveig Guðmundsdóttir Beck en Guðrún Alda Gísladóttir og Gavin Lucas sáu um úrvinnslu gripa. Í eftirfarandi skýrslu verður sagt frá framkvæmd og niðurstöðum rannsóknarinnar en frá greiningu gripa verður sagt í viðaukum aftan við skýrsluna.

Aðferðir

Mannvistarlög voru grafin með svokallaðri einingaaðferð (e. *Single context recording*). Hún felur í sér að hugsað er um hvert jarðlag, holu eða byggingarluta á minjasvæði sem einstakan atburð í uppbyggingu þess. Er markmiðið að gera þeim sem grefur kleift að halda góðri yfirsýn yfir aldursröð jarðlaga sem og það samhengi sem er á milli einstakra mannvirkja eða byggingarstiga. Hver eining (þ.e jarðlag og/eða mannvirki) er skráð, teiknuð, hæðarmæld og stundum ljósmynduð og fær hún númer í hlaupandi númerakerfi sem er einstakt innan þess rannsóknarsvæðis sem unnið er á. Þannig er t.d. eitt númerakerfi sem heldur utan um jarðlög og mannvirki sem hafa verið grafin upp á lóðinni og innan hússins við Garðastræti 23.



Á meðan á uppgreftri stendur eru einingarnar færðar jafnóðum inn í flæðirit (e. Harris Matrix), sem heldur utanum uppröðun þeirra í tímaröð, sem og annað samhengi þeirra á milli (sjá mynd 3 hér að framan). Oft getur verið flókið að ráða í

samhengi á milli mannvistarlaga og því eru einingar sem þykja eiga saman á einhvern hátt, til dæmis þær sem taldar eru tilheyra ákveðinni byggingu, byggingarstigi eða tímabili, gjarnan settar saman í hóp sem fær númer úr sömu röð og einingarnar sjálfar (sjá mynd 2 hér að neðan). Þegar kemur síðan að því að lýsa niðurstöðum uppgrafter í rituðu máli er vísað í númer eininga og hópa þar sem það á við.

Fornvístfræðilegar upplýsingar eru meðal þeirra gagna sem safnað er í fornleifauppgræftri. Efnasamsetning gólfa, tegundir og magn skordýra- og plöntuleifa sem þar kunna að leynast o.fl. geta oft veitt mikilvægar upplýsingar um hlutverk mismunandi bygginga, og því er talsverðu magni jarðvegssýna gjarnan safnað við fornleifauppgröft. Magn jarðvegssýna sem tekið er úr hverju lagi getur verið mismunandi eftir umfangi þess og þykkt, og fær hvert sýni númer í hlaupandi númeraröð, með viðhangandi einingarnúmeri þess jarðlags sem það er tekið úr.

Gripir sem finnast við uppgröft eru einnig mikilvægur gagnaflokkur þar sem þeir geta m.a gefið góða vísbendingu um aldur og hlutverk bygginga. Eru þeir einnig allir númeraðir í hlaupandi númerakerfi líkt og jarðvegssýnin. Ekki finnast allir gripir í samhengi, því að sumir koma fram við hreinsun á uppgraftarsvæði. Þegar vitað er úr hvaða lögum gripirnir komu, eru eininganúmer hengd við gripanúmerin og fylgja þau gripunum gegnum allt úrvinnsluferlið.⁷

Í meginmáli eftirfarandi skýrslu verður einungis fjallað um helstu mannvistarlög og mannvirkin sem grafin voru á lóð Garðastrætis 23, en upplýsingar um önnur mannvistarlög er hægt að nálgast í Viðauka III aftan við skýrsluna.

⁷ Gavin Lucas o.fl.2003 *Archaeological Field Manual. Fornleifastofnun Íslands.*



Fornleifauppgröftur við Garðastræti 23

Til að byrja með var lögð áhersla á að ljúka rannsóknum innanhúss áður en ráðist var í uppgröft á lóðinni. Er út var komið var notast við skurðgröfu til að fjarlægja yfirborðsjarðveg en mannvistarlög síðan handgráfin samkvæmt kúnstarinnar reglum (sjá umfjöllun um aðferðir hér að framan). Skurðgrafan var þó kölluð til aftur þar sem þurfa þótti.



Mynd 4: Skurðgrafan að störfum austan við húsið. Horft í suður.

Má skipta þeim minjum sem fundust á lóðinni og innan hússins við Garðastræti 23 í tvo megin minjahópa. Annars vegar er um að ræða mannvistarlög og mannvirki sem eru samtíða húsinu. (hópur [118]) en hins vegar minjar sem eru eldri en það (hópur [126]) og skiptast þessir hópar báðir í nokkra undirhópa.

Verður greint frá þessum minjahópum og undirhópum þeirra í sérköflum í eftirfarandi umfjöllun.



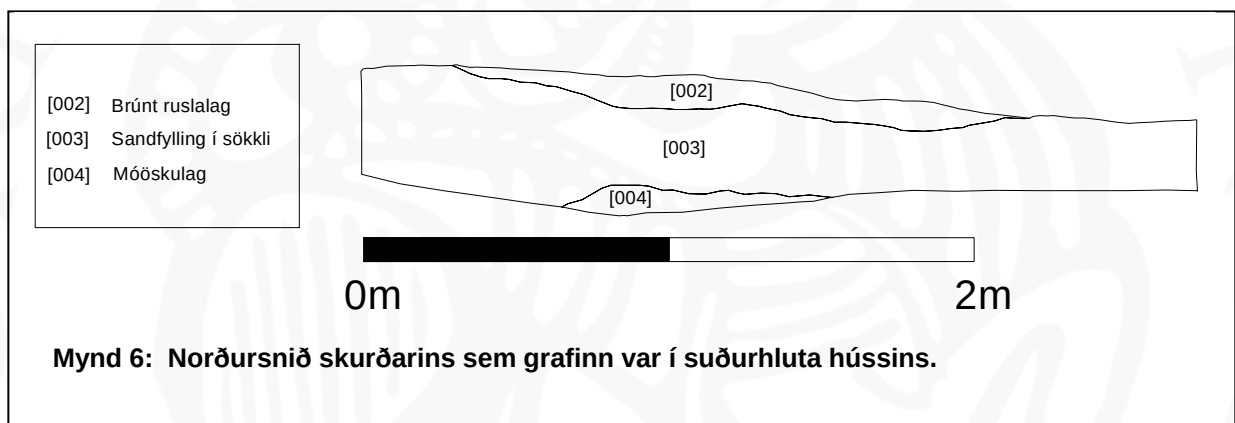
Mynd 5: Flæðirit sem sýnir aldursröð minjahópa sem grafnir voru upp við í Garðastræti 23

Hópur [118]

Hópur [118] nær yfir mannvistarlög og mannvirki sem voru samtíða núverandi húsi við Garðastræti. Skiptist hann í fimm undirhópa, hóp [122] sem nær yfir uppsteypu á innanverðum veggjum í eldri hluta hússins og skurð sem hafði verið grafinn fyrir henni og fyllingu í honum, hóp [133] sem nær yfir jarðlög í suðurhluta hússins, hóp [130] sem inniheldur kjallara og stétt austan við húsið ásamt grjóthlöðnum sökkli norðan við það, hóp [131] sem inniheldur tvo lagnaskurði vestan og austan við það og hóp [132] sem nær yfir tvær grjóthleðslur við vesturhlið hússins.

Hópar [122] og [133]

Byrjað var á að taka skurð í suðurhluta hússins sem er viðbygging frá árinu 1856. Kom í ljós að undir gólfinu var þykkur stabbi af sandkenndum jarðvegi (hópur [133])



Mynd 7: Yfirlitsmynd yfir skurðinn sem grafinn var í suðurhluta hússins. Má glögglega sjá móösku og viðarkolalagið í botni hans

blönduðum möl auk stöku múrsteinsbrota og leirkersbrota. Virðist sem sökkull viðbyggingarinnar hafi verið fylltur með þessu efni og var stabbinn um 0,8 m þykkur. Í botni skurðarins sáust svo eldri mannvistarlög samsett úr móösku og viðarkolum en ekki þótti þó ástæða til að gera frekari rannsóknir í þessum hluta hússins þar sem þessi lög lágu neðar en 0,8 m sem var sú dýpt sem nauðsynleg þótti til þess hægt væri að koma við viðgerðum á sökkli hússins.

Þessu næst var ráðist í uppgröft á norðurhluta hússins. Kom í ljós að suður-, austur og vestur-veggir þessa húshluta höfðu verið steiptir upp einhvern tíma á 20. öld og hafði verið grafinn skurður meðfram þeim við þá framkvæmd (hópur [122]).

Var skurðurinn fylltur jarðvegi og grjóti í bland við ýmsa brotna muni frá 20. öld. Var hann hvað breiðastur meðfram austur- og suðurveggnum, eða mest 1,2 m, en einnig var hann dýpstur þar, eða 1,05 m. Var hann breiðastur efst en með aflíðandi hliðar og því mjórri við botninn eða mest 0,6 m. Meðfram vesturveggnum var



Mynd 8: Horft yfir uppgraftarsvæðið í norðurhluta hússins. Skurður vegna uppsteypu á veggjum hússins er á vinstri hönd.

skurðurinn breiðastur 0,5 m syðst, en fór mjókkaði niður í 0,15 m nyrst. Dýpt skurðarins meðfram vesturveggnum var mest 0,8 m syðst en hann grynntist svo snögglega til norðurs og var grynntstur 0,16 m nyrst. Skurðurinn skar blönduð mannvistarlög úr torfi og mósku sem voru sem greinilega eldri en húsið (sjá umfjöllun um hóp [126] hér að neðan).

Hópur [130]

Strax og yfirborðsjarðvegur hafði verið fjarlægður kom í ljós grjóthlaðinn kjallari við austurhlið hússins. Var hann fylltur jarðvegi, blönduðum grjóti og múrsteinsbrotum. Eftir að fylling hans hafði verið fjarlægð með skurðgröfu og svæðið hreinsað sást greinilega að kjallarinn hafði verið stærri og hafði hann verið minnkaður með því að hlaðið hafði verið innaná alla veggja hans og fyllt með rauðamöl og jarðvegi á milli yngri og eldri veggja. Einnig hafði verið steipt innaná austurvegginn en það virtist þó hafa verið gert eitthvað eftir að kjallarinn var minnkaður.



Mynd 9: Yfirlitsmynd yfir yngra byggingarstig kjallarans (hópur [029]). Horft til suðurs.

Mynda veggir og fyllingar sem tilheyra þessu yngra byggingarstigi kjallarans, undirhóp [029] innan hóps [130]. Var þetta yngra byggingarstig kjallarans 1,7 x 1,5 m að stærð að innanmáli og snéri hann norður-suður. Var hann grafinn niður á klöpp og mest 1,15 m á dýpt. Hleðslur voru bæði úr náttúrulegu og tilhöggnu grjóti og voru þær nokkuð óreglulegar. Engin gólfölg fundust í botni kjallarans sem var grafinn niður á klöpp.



Mynd 10: Yfirlitsmynd yfir eldra byggingarstig kjallarans (hópur 117). Horft til norðurs

Eldra byggingarstig kjallarans var umtalsvert stærra en það yngra, eða 3 x 1,7 m að stærð. Hleðslur voru þó nokkuð reglulegri og að mestu úr tilhöggnu grjóti þótt í þeim hafi verið einstaka stein sem var ótilhöggvinn. Var niðurgröftur fyrir kjallaranum talsvert reglulegur, 2,6 x 3,7 m að stærð, og skar hann öskuhaug, eldri en húsið eða frá fyrri hluta 19. aldar (sjá umfjöllun um hóp [126] hér að neðan).

Eldra byggingarstig kjallarans var samtíða grjóthlaðinni stétt (sjá mynd 16 hér að neðan) sem hafði sést í könnunarskurðinum frá desember 2008 en einnig grjóthlöðnum sökkli undan viðbyggingu norðan við húsið. Mynda þessi mannvirki undirhóp [117] innan hóps [130]. Sökkullinn (eining [032]) norðan við húsið var um 4



Mynd 11: Sökkull [032] norðan við húsið. Horft til austurs.

x 2 m að innanmáli og snéri hann austur-vestur. Náði hann útfyrir áætluð uppgraftarmörk norðan við húsið en samkvæmt samkomulagi við Minjavernd var þó ákveðið að grafa hann til fullnustu og var uppgraftarsvæðið stækkað sem því nam eða út að húsi því sem stendur við Garðastræti 21. Var um að ræða tvö til þrjú umförf af óreglulegu, misstóru hleðslugrjóti og náði hleðsluhæð mest um 0,4 m. Sátu hleðslurnar í skurði sem var að jafnaði um 0,3 m á dýpt og því stóðu veggirnir mest um 0,1 m upp úr yfirborði. Var ekki að sjá eiginleg gólfög innan sökkulsins en þó voru þau jarðlög, sem þar fundust, nokkuð kolarík.

Stéttin (eining [040]) sem sást í könnunarskurðinum frá 2008 hvað heillegust í norðausturhorni lóðarinnar og virðast hafa verið tröppur frá henni þar upp að viðbyggingunni, við norðurgaflhússins myndaðar af einni stórrí hellu og gömlum ofni, en meðfram austurjaðrinum var hún talsvert slitróttari (sjá mynd 16 hér að neðan). Var norðausturhorn lóðarinnar ekki grafið sumarið 2009 þar sem það var utan við áhrifasvæði framkvæmdanna en hins vegar þurfti að fjarlægja stéttina meðfram austurjaðrinum. Sat hún ofaná jöfnunarlagi úr skeljasandi sem aftur sat ofan á áðurnefndum öskuhaug sem líklega er frá því eftir að búseta hófst í húsinu (sjá umfjöllun um hóp [134] hér að neðan).

Hópur [131]

Hópur [131] nær yfir tvo lagnaskurði frá 20. öld sem skáru eldri mannvistarlög við húsið (sjá mynd 10 hér að framan). Lá annar þeirra (eining [120]) til vesturs frá miðju húsinu og var þar að finna raflögn og vatnslögn. Var skurður [120] um 0,6 m á breidd og um 0,5 m á dýpt. Hinn skurðurinn (eining [124]) lá til suður frá útidyratröppum hússins, meðfram austurhliðinni og út fyrir suðurmörk uppgrftarins. Var hann mest um 1 m á breitt og virðist sem hann hafi verið endurgrafinn/breikkaður á einhverjum tímapunkti. Innihélt hann steypa frárennislögn en undir henni var svo gömul vatnslögn. Hefur skurðurinn líklega verið breikkaður til að koma niður frárennislögninni en dýpt skurðarins var um 0,7 m.

Hópur [132]



Mynd 12: Veggjarbrot [066]. Horft til suðurs.

Hópur [132] inniheldur tvö veggjarbrot (einingar [066] og [083]) sem fundust upp við vesturvegg hússins og þrjú blönduð mannvistarlög sem sátu undir þeim (einingar [060], [086] og [088]). Var greinilegt að veggjarbrotin voru samtíða hvoru öðru sem og húsinu, en þó var er ekki hægt að segja til um hvort þeir hafi verið samtíða minjunum í hópum [029] og/eða [117]. Veggjarbrot [066] lá norður-suður frá suðvesturhorni hússins og meðfram vesturvegg þess og var það 2,3 m á lengd og 0,3 m á breidd. Var um að ræða eitt umfar af óreglulegu hleðslugrjóti og snéru allir steinarnir sléttu hliðinni til vesturs.

Veggjarbrot [083] lá einnig norður-suður og náði það frá norðvesturhorni hússins, meðfram vesturveggnum og var það 2,8 m á lengd og 0,7 m á breidd. Var það gert úr óreglulegu grjóti af ýmsum stærðum og er mögulegt að ekki hafi verið um að ræða eiginlegan vegg, heldur hafi grjótið verið sett niður til þess að styðja við vesturvegg hússins. Veggjarbrot [083] sat ofaná skeljasandslagi (eining [086]) sem líkast til hefur verið jöfnunarlag sem sett hefur verið niður þegar veggjarbrotið var gert. Sat skeljasandslag [086] ofaná mjög blönduðu mannvistarlagi (eining [088], samsettu úr mold, möl, torfleifum, móösku og viðarkolum, sem fyllti grunn (eining [072]) núverandi húss. Var lag [088] skorið af lagnaskurði [120] (sjá umfjöllun hér að ofan) en sunnan við skurðinn var það númer [060] og sat veggjarbrot [066] beint ofaná því.



Mynd 13: Veggjarbrot [083] Horft til norðurs.

Hópur [126]

Hópur [126] nær yfir mannvistarlæg og mannvirkjaleifar sem voru eldri en húsið. Skiptist hann í fjóra undirhópa, hóp [125] sem nær yfir mannvistarlæg í innanverðum



Mynd 14: Yfirlitsmynd yfir uppgriftarsvæðið í norðurhluta hússins

norðurhluta hússins, hóp [127] sem nær yfir mannvistarlög og mannvirki við vestanvert og sunnanvert húsið, hóp [128] sem nær yfir mannvistarlög við norðurgaflinn og hóp [129] sem nær yfir minjar austan við húsið.

Hópur [125]

Eins og fram kom í umfjöllun um hóp [118] hér að framan höfðu veggir austur-, vestur- og suðurveggur eldri hluta hússins verið steiptir upp að innanverðu og hafði af þeim sökum verið grafinn skurður meðfram þeim fylltur jarðvegi og grjóti í bland við ýmsa brotna gripi frá 20. öld. Þegar fyllingin hafði verið fjarlægð og svæðið hreinsað, kom í ljós að skurðurinn skar eldri mannvistarlög og mynda þau hóp [125]. Var um að ræða stafla af mannvistarlögum sem greinilega voru eldri en húsið sjálft þar sem þau voru skorin af grunni þess. Voru þau að mestu samsett úr torfhruni og jarðvegi ásamt linsum af móösku og/eða viðarösku með viðarkolum og sundurgrafin af rottuholum. Mannvistarlögin voru grafin samkvæmt kúnstarinnar reglum 0,8 m niður fyrir gólfbita. Sáust engin eiginleg mannvirki fyrir utan eitt mögulegt sáfar (eining [016]) og mögulegan torfvegg (eining [020]) neðst við vesturvegg hússins, sem reyndar var ekki grafinn burt þar sem hann var neðan við þá dýpt sem þurfti að grafa niður á vegna viðgerða á húsinu.

Hópur [127]

Hópur [127] nær yfir mannvirki og mannvistarlög sem grafin voru sunnan og vestan við húsið. Eftir að mannvistarlög og mannvirki sem tilheyra hópi [118] höfðu verið fjarlægð, kom í ljós greinilegur veggur úr torfi og grjóti (eining [091]) meðfram



Mynd 15: Horft vestur eftir vegg [091]

suðurgafli hússins. Virðist hann hafa verið hruninn að hluta þegar suðurhluti hússins var byggður þar sem upp að honum lágu hrúllög úr torfi og grjóti sem röskuð voru af húsgrunninum. Virtist veggurinn ná út fyrir uppgriftarsvæðið að vestan- og sunnanverðu en að austanverðu var hann skorinn af lagnaskurði [124] (sjá umfjöllun um hóp[131] hér að framan) og er greinilegt að hann hefur verið tengdur öðrum vegg úr torfi og grjóti sem fannst austan við húsið (eining [064], sjá umfjöllun um hóp [129] hér að neðan). Sá hluti veggjar [091] sem sást var mest 0,6 m á breidd og 0,4 m á hæð og virtist hann vera úr strengjatorfi með grjóthleðslum að utanverðu. Vestan við húsið var svo dálítið veggjarbrot (eining [096]) sem lá norðaustur-suðvestur, 1,6 m á lengd og eitt umfar af óreglulegu hleðslugrjóti sem snéri sléttu hliðinni að húsinu. Lá suðvesturendi veggjarbrots [096] upp að vegg [091] og er líklegt að þessir veggir hafi verið hlutar af sama mannvirki, mögulega torfbæ þeim sem sýndur er á korti Victors Lottin frá 1836 (sjá hér að framan). Nyrst undir vesturvegg hússins fannst svo dálítill gryfja (eining [094]), fyllt grjóti og móösku, sem líklega er samtíða veggjarbrotum [091] og [096]. Var hún einungis grafin að hluta þar sem hún náði útfyrir uppgriftarsvæðið að vestanverðu. Hún náði einnig út í lagnaskurðinn sem grafinn var meðfram norðurgafli hússins og náði út í götu, en ekki

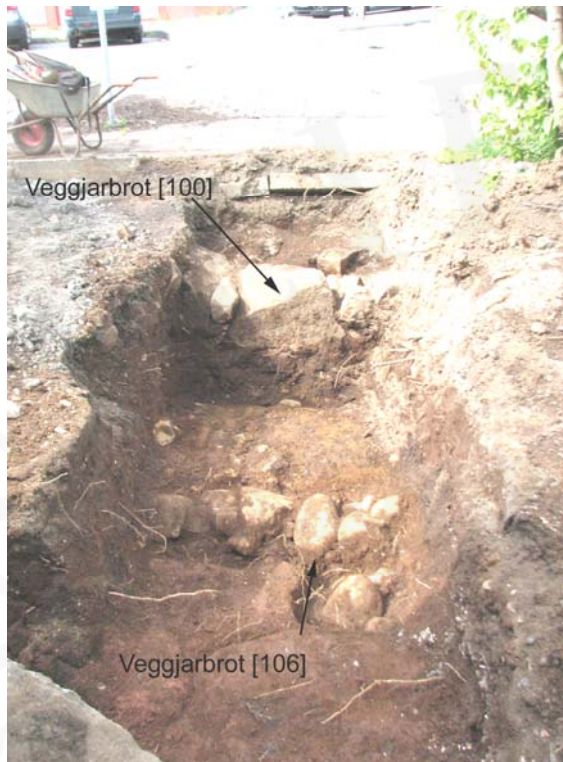


Mynd 16: Horft í norður yfir veggjarbrot [096]



Mynd 17: Grjótfylling í gryfju [094]. Horft til norðurs

þótti nauðsynlegt að fjarlægja fyllinguna úr henni þar sem tilskilinni dýpt var náð þar.



Mynd 18. Horft vestur eftir lagnaskurðinum sem grafinn var meðfram norðurgafli hússins og út í götu.

Tveir grjóthlaðnir veggir, báðir með norður-suður stefnu fundust í lagnaskurðinum sem grafinn var meðfram norðurgafli hússins og náði út í götu. Þar sem skurðurinn lá þvert á stefnu veggjanna sást einungis í hluta þeirra, eða sem nam breidd skurðarins. Var annar veggurinn (eining [100]) vestast í skurðinum og var líklega um að ræða leifar túngarðs, mögulega samtíða torfbænum sem sýndur er á korti Lottins frá 1836. Var veggurinn hlaðinn úr stórgerðu grjóti og var hann mest 0,8 m breidd, og 0,4 m á hæð. Þurfti að fjarlægja vegg [100] svo hægt væri að koma lögnum frá húsinu út í götu. Hinn veggurinn (eining [106]) var um 1 m austar og var það með norður-suðurstefnu að en tók svo vinkilbeygju til austur rétt við norðurjaðar skurðarins. Var veggurinn

fremur hroðvirknislega hlaðinn úr óreglulegu smágerðu grjóti og sat það í dálitlum skurði. Er mögulegt að ekki hafi verið um eiginlegan vegg að ræða heldur undirstöður undan vegg. Veggur [106] var ekki grafinn burt þar sem hann lá undir þeirri dýpt sem nauðsynleg var til að koma niður lögnum frá húsinu.

Hópur [128]

Hópur [128] nær yfir mannvirki og mannvistarlög sem grafin voru norðan við húsið og voru eldri en það. Eftir að sökkull [032] (sjá umfjöllun um hóp [118] hér að framan) hafði verið fjarlægður tók við röð fimm mannvistarlaga sem virðast flest hafa verið yfirborðslög eða jöfnunarlög utandyra, en þar af voru tvö sem voru ærið blönduð móösku eins og gjarnan er að finna í nánd við mannabústaði. Lágu þau yfir grjóthlöðnum vegg (eining [049]). Veggur [049] samanstóð af 1-3 umförum af misstóru óreglulegu hleðslugrjóti og var það mest 0,4 m á hæð en minnst 0,1 m. Lá meginhluti þess austur-vestur um 2,5 m en við austurendann var svo 90° beygja um 1 m til norðurs. Virðist þessi veggur hafa verið hluti af mannvirki sem var að hluta til



Mynd 19: Horft til vesturs yfir veggjarbrot [049]

inni á næstu lóð við Garðastræti 21. Veggur [049] var ekki fjarlægður og voru uppgraftarmörk færð aftur nær húsinu og höfð meðfram veggjarbrotinu eftir það. Á



Mynd 20: Horft til vesturs yfir grjótlag [053]

Undir veggnum tóku við tvö blönduð mannvistarlög samsett úr jarðvegi og móösku, líklega yfirborðs eða jöfnunarlag utandyra en undir þeim var svo lag samsett úr smágerðu rúnnuðu grjóti (eining [053]).

Virðist sem grjótið hafi verið sett niður til þess að gera yfirborðið fastara fyrir og mætti því segja að um einskonar stétt hafi verið að ræða. Undir grjótlagi [053] tók við röð átta mannvistarlaga sem voru mikið blönduð móösku, viðarkolum beinaleifum, torfi og skeljabrotum sem flest voru á bilinu 0,2-0,5 m á þykkt. Voru þessi lög talsvert þjöppuð sem bendir til þess að um hafi verið að ræða yfirborðslög eins og gjarnan er að finna í næsta nágrenni við mannabústaði þar sem er mikil umferð gangandi fóta. Uppgreftir var svo hætt, eftir að þessum átta mannvistarlögum sleppti, þar sem tilskilinni dýpt vegna hinna fyrirhuguðu framkvæmda var náð, en greinilegt var þó að talsvert var eftir af mannvistarlögum á þessum hluta svæðisins.

Hópur [129]

Hópur [129] nær yfir mannvistarlög og mannvirki austan við húsið eftir að minjar sem tilheyra hópi [118] höfðu fjarlægðar. Kjallararnir í hópi [118] voru grafnir í gegnum



Mynd 21: Öskuhaugurinn eins og hann leit út í austursniði uppgriftarsvæðisins. Horft til austnorðausturs.

öskuhaug sem samanstóð af þremur nokkuð þykkum mannvistarlögum. Efsta lagið (eining [038]) var hvað þykkast og var það samsett úr móösku blandaðri viðarkolum og skeljum. Hin tvö, (einingar [055] og [056]) voru hinsvegar samsett úr jarðvegi, blönduðum móösku, viðarösku og viðarkolum. Fannst talsvert af gripum í þessum lögum og voru leirkersbrot þar í nokkrum meirihluta sem hafa verið aldursgreind til upphafs 19. aldar. Má því gera því skóna að öskuhaugurinn sé samtíða torbænum sem stóð á lóðinni og var sýndur á Reykjavíkurstorti Victor Lottin frá 1836.

Undir öskuhaugnum komu svo í ljós röð þriggja nokkuð þykkra laga sem að mestu voru samsett úr torfi en þó blönduð móösku á köflum. Var um að ræða hrúnlög sem lágu upp að vegg úr torfi og grjóti (eining [064]) sem lá austur-vestur meðfram suðurmörkum grunnsins fyrir hina fyrirhuguðu viðbyggingu en beygði síðan 90° til suðurs og náði út í suðurmörk uppgrافتarins. Veggurinn var skorinn af lagnaskurði [124] (sjá umfjöllun um hóp [131] hér að framan) og er greinilegt að hann hefur verið tengdur öðrum vegg, [091], sem fannst sunnan við húsið, sjá umfjöllun um hóp [127] hér að framan) og talinn var vera hluti af torfbæ þeim



Mynd 22: Horft til suðurs eftir vegg [064]

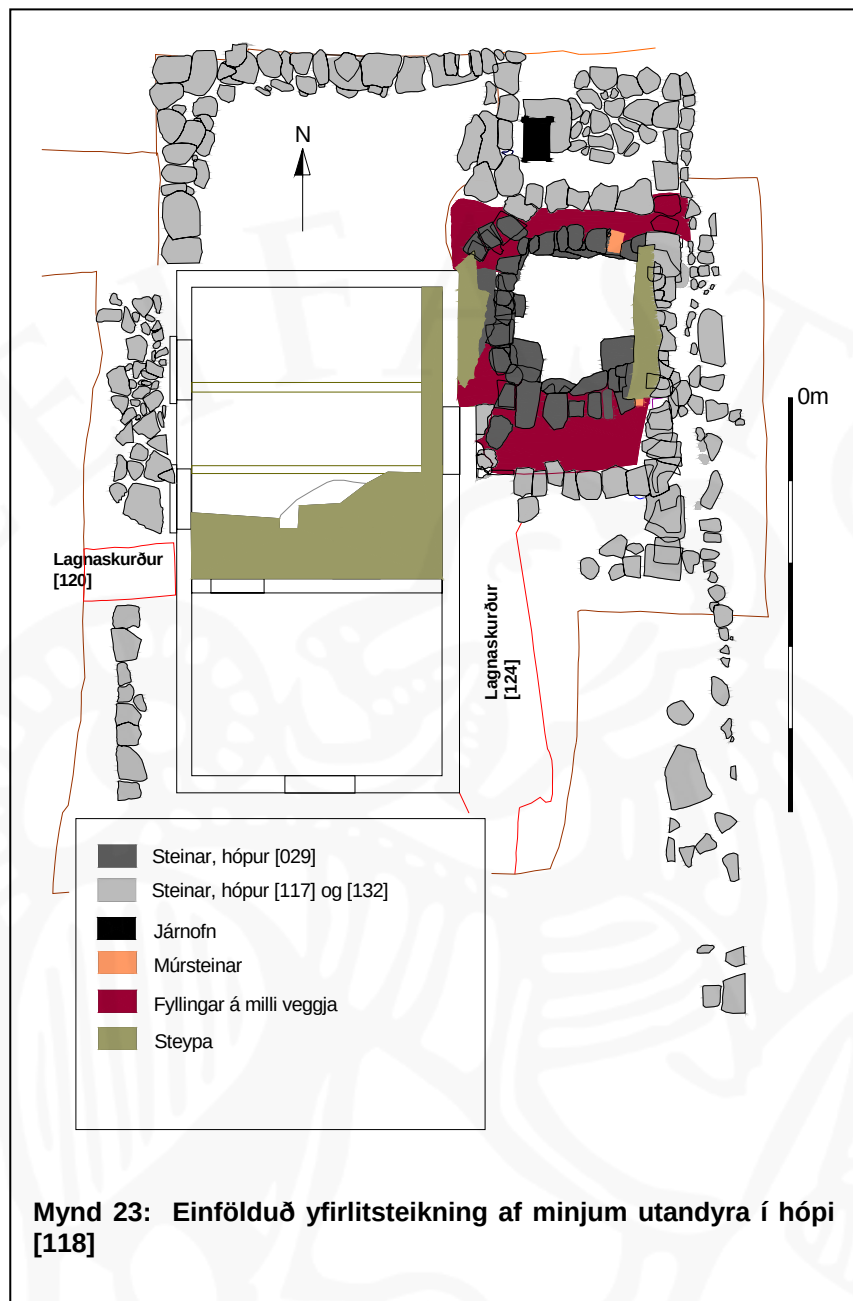
sem sýndur er á korti Victors Lottin frá 1836. Var veggurinn að grunni til úr strengjatorfi en ótilhöggnu grjóti svo hlaðið utaná hann. Náði hleðsluhæð hans mest 0,3-0,4 m hæð en ekki var hægt að leggja að fullu mat á breidd hans þar sem hann náði út fyrir mörk uppgrافتarins. Það sem sást af honum var þó um mest 0,5 m á breidd. Ekki þótti nauðsynlegt að fjarlægja vegginn þar sem hann var í jaðri áhrifasvæðis hinna fyrirhuguðu framkvæmda. Leifar af stétt (eining [063]) fundust upp við vegginn austast við suðurmörk grunns hinnar fyrirhuguðu viðbyggingar. Var hún um 1 x 0,7 m að flatarmáli, snéri austur vestur og hlaðin úr rúnnuðu ótilhöggnu grjóti. Nauðsynlegt var að fjarlægja stéttina en undir henni tók svo við tvö móösku og viðarkolarík lög (einingar [068] og [071]) sem gengu greinilega undir vegg [064] og voru því eldri en hann. Sátu þessi lög ofan á greinilegu torfhrunslagi (eining [076]) af óþekktum uppruna sem var vestast við húsið en eftir að það hafði verið fjarlægt var komið niður á náttúrulegan vindblásinn jarðveg og því þurfti ekki að grafa dýpra á þessum stað.

Niðurstöður og samantekt

Húsið sem stendur við Garðastræti 23 var upphaflega byggt sem pakkhús nálægt miðri 19. öld og lengt til suðurs í kringum 1856 en um 1880 var því svo breytt í íbúðarhús og var búið í því fram undir 1960. Stendur húsið á svipuðum slóðum og torfbær sem sýndur er á korti Victor Lottin af Reykjavík frá 1836 og þóttu aldur þess og staðsetning benda til þess að talsverðar líkur væru á að fornleifar kynnu að leynast í þar í jörðu. Því var það svo að þegar ákveðið var að gera endurbætur á húsinu og byggja við það, að nauðsynlegt þótti að gera könnunarskurð á lóð þess í desember 2008. Sáust greinilegar leifar grjóthlaðinna veggja og grjóthlaðin stétt í skurðinum og því var það ákvörðun Fornleifaverndar ríkisins að fara skildi fram fornleifarannsókn á áhrifasvæði framkvæmdanna á lóðinni sem og innandyra. Fór sú rannsókn fram vorið 2009 og fannst talsvert af mannvistarlögum sem skiptast í tvo megin minjahópa þ.e minjar sem voru samtíða húsinu (hópur [118]) og minjar eldri en það (hópur [126]).

Hópur [118] yfirlit.

Hópur [118] nær yfir mannvistarlög og mannvirki sem voru samtíða húsinu en voru þó frá mismunandi tímabilum í sögu þess (sjá mynd 16 hér að framan). Austan við húsið þar sem stendur til að byggja viðbyggingu við það, fannst grjóthlaðinn kjallari sem grafinn var í gegnum öskuhaug sem, út frá aldursgreiningu á gripum sem í honum fundust, var líklega frá upphafi 19. aldar (sjá umfjöllun um hóp [126] hér að neðan). Er kjallarinn því örugglega frá 20. öld. Kjallarinn var í tveimur byggingarstigum og var hann upphaflega 3 x 1,7 m að stærð en síðan minnkaður niður í 1,7 x 1,5 m með því að hlaðið hafði verið innan á vegg hans og fyllt upp á milli eldri og yngri hleðslna með möl og jarðvegi. Samtíða eldra byggingarstigi kjallarans voru grjóthlaðinn sökkull (eining [032]) undan viðbyggingu norðan við húsið og stétt (eining [040]) sem lá í mjórri slitróttu ræmu meðfram austurlóðamörkunum og að norðausturhorni lóðarinnar þar sem hún breikkaði talsvert. Fundust frumstæðar tröppur þar, sem hafa greinilega legið upp að viðbyggingunni sem sökkull [032] var undan. Mynda hin tvö byggingarstig kjallarans, stéttin og sökkullin hóp [130] sem er undirhópur í minjahópi [118]. Hópur [130] skiptist svo aftur í tvo undirhópa sem eru hópur [029], sem nær yfir yngra byggingarstig kjallarans, og hópur [117] sem nær yfir eldra byggingarstigið ásamt stéttinni og sökklinum við norðurgaflinn.

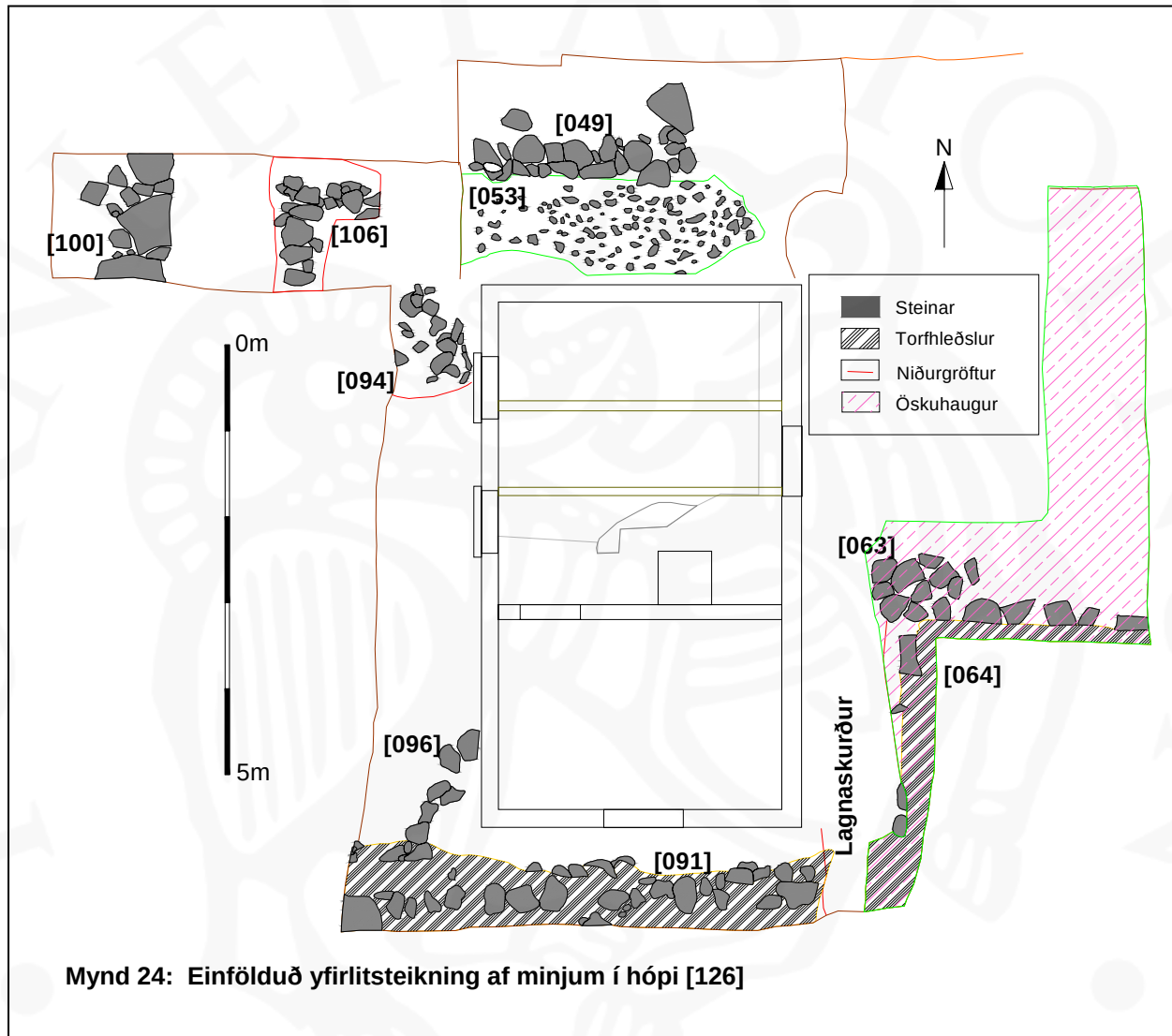


Vestan við húsið fundust tvö veggjarbrot (einingar [083] og [066]) sem greinilega voru samtíða húsinu og mynda þau minjahóp [132] sem er undirhópur í minjahópi [118]. Þótt greinilegt hafi verið að þessi veggjarbrot samtíða húsinu sem og hvort öðru, þá var ekki hægt að segja til um það hvort og þá hverjum af minjunum í hópi [130] þau voru samtíða.

Hópur [126] yfirlit

Hópur [126] nær yfir mannvistarlög og mannvirki sem voru eldri en húsið. Kjallararnir í hóp [118] voru grafnir í gegnum öskuhaug sem, samkvæmt greiningu gripa sem í honum fundust, var talinn vera frá fyrri hluta 19. aldar. Er líklegt að öskuhaugurinn hafi verið frá torfbæ þeim sem sýndur er á korti Victor Lottin frá 1836. Austan og

sunnan við húsið fundust svo tveir nokkuð veglegir veggir úr torfi og grjóti, (einingar [064] og [091]) sem líklega voru hluti af sama mannvirki sem skorið var af lagnaskurði sem lá meðfram austurhlíð hússins. Veggur [091] var lá austur-vestur meðfram suðurjaðri uppgraftarsvæðisins en veggur [064] var aftur á móti í jaðri



uppgraftarsvæðisins austan við húsið. Einnig fannst grjóthlaðin stétt (eining [063]) sem lá upp að vegg [064] en við norðausturhorn hússins fannst svo dálítið veggjarbrot [096] sem lá upp að vegg [091]. Norðan við húsið fannst grjóthlaðið veggjarbrot [eining [049] sem virðist hafa verið hluti af mannvirki sem var að mestum hluta á lóð Garðastrætis 21 en meðfram honum að sunnaverð var grjótlag [053] eða eins konar stétt sem greinilega hefur verið sett niður til þess að gera yfirborðið fastara fyrir. Grafa þurfti lagnaskurð meðfram norðurgafli hússins og út í götu. Fundust tveir veggir þar og var annar þeirra (eining [100]) vestast í skurðinum en hinn

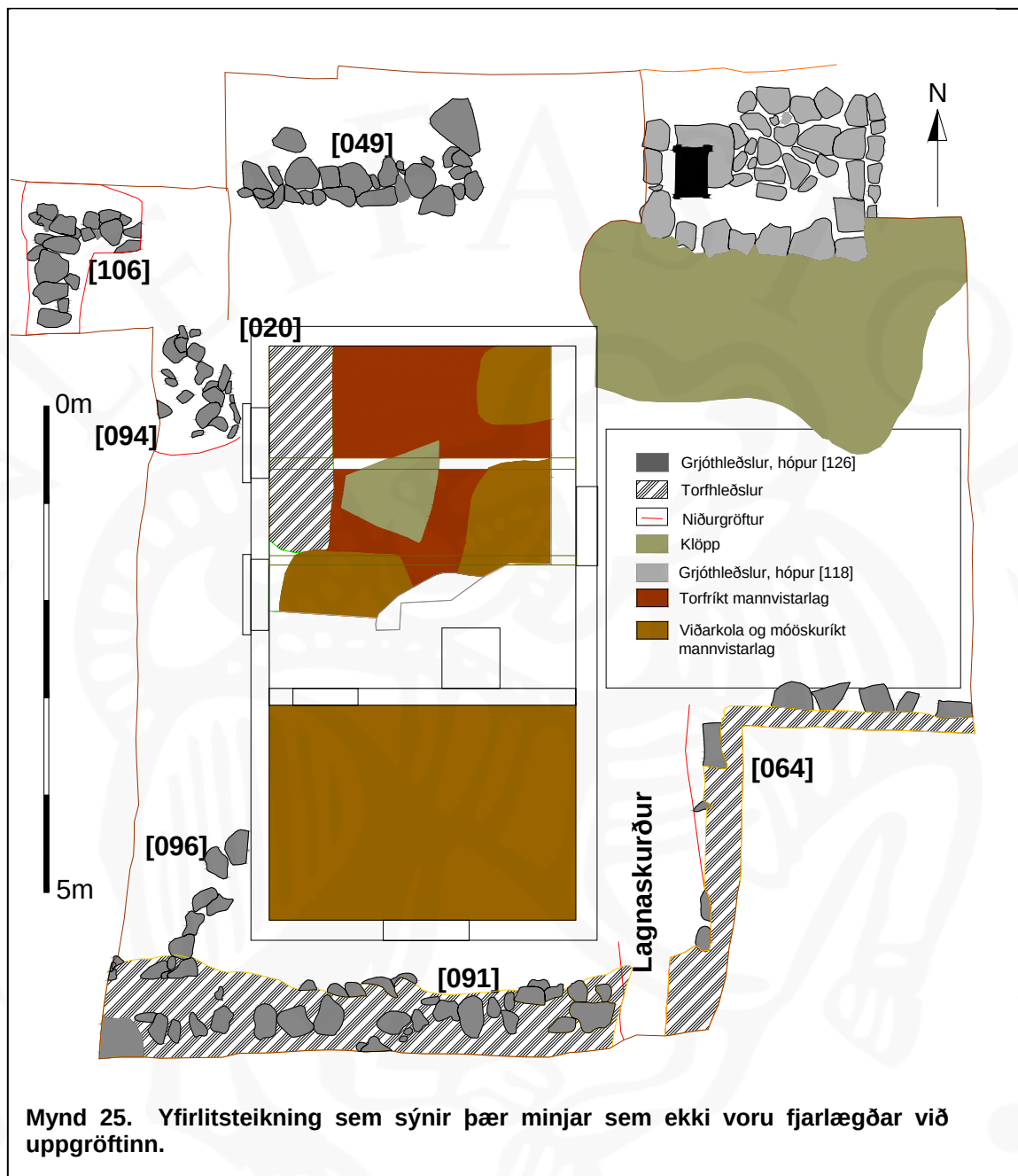
(eining [106]) um 1 m austar. Var veggur [100] talinn vera túngarður þar sem hann var gerður úr nokkuð stórgerðu hleðslugrjóti. Veggur [106] var aftur á móti fremur hroðvirknislega hlaðinn, úr smágerðu grjóti og sat hann í grunnum skurði. Var talið líklegt að um væri að ræða undirtöður undan vegg.

Uppgröftur innandyra í húsinu leiddi í ljós að þar var að finna mannvistarlög eldri en húsið. Byrjað var á að grafa skurð syðst í syðrihlutanum, sem er viðbygging frá 1856. Þar sást að sökkullinn hafði verið fylltur upp með sandkenndum jarðvegi og náði fyllingin upp undir gólfbita. Í botni skurðarins sást svo í greinileg eldri mannvistarlög sem voru rík af móösku og viðarkolum. Var ekki grafið dýpra í suðurhlutanum þar sem sandfyllingin í sökklinum náði niður fyrir þá dýpt sem nauðsynleg var vegna hinna fyrirhuguðu framkvæmda við húsið. Í norðurhluta hússins sást strax í þykkan stabba mannvistarlaga, eldri en húsið, sem náðu nánast upp undir gólfbita. Voru þessi lög talsvert röskuð af skurði sem lá meðfram austur-, vestur- og suðurvegg og hafði verið grafinn vegna uppsteypu á veggjunum. Mannvistarlög þessi voru að mestu samsett úr torfhruni og jarðvegi ásamt linsum af móösku og/eða viðarösku með viðarkolum og sundurgrafin af rottuholum. Engir veggir fundust utan eitt mögulegt veggjarbrot fremur neðarlega, sem ekki var grafið fram að fullu þar sem nauðsynlegri dýpt var náð, auk þess sem eitt mögulegt sáfar fannst fremur ofarlega. Mynda mannvistarlögin, sem fundust innandyra í húsinu, hóp [125] sem er undirhópur [126].

Það er talið líklegt að mannvistarleifarnar í hópi [126] séu leifar torfbæjarins sem sýndur er sýndur er á Reykjavíkurstorti Victor Lottin frá 1836, sem hafa raskast þegar núverandi hús við Garðastræti 23 var byggt í kringum miðja 19. öld.

Frágangur

Á meðan á uppgreftinum stóð var reynt að komast hjá því að fjarlægja þær minjar sem fundust nema algjör nauðsyn krefðist þess vegna hinna fyrirhuguðu framkvæmda í við húsið. Þannig voru flestar af þeim leifum, sem eru í hópi [126], skildar eftir auk hluta af veggjarhleðslum og stéttinni í hópi [118]. Var gengið þannig frá þeim að þær röskuðust sem minnst vegna framkvæmdanna með því að þeim var pakkað inn í jarðvegsdúk og mól mokað upp að þeim. Á mynd 25 hér að neðan má sjá þær minjar sem voru skildar eftir á sínum stað.



Heimildir

Árni Magnússon og Páll Vídalín. *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín. Gullbringu og Kjósarsýsla*. Kaupmannahöfn 1923-1924

Björn Teitsson. “Byggð í Seltjarnarneshreppi hinum forna”, *Reykjavík í 1100 ár*.

Gavin Lucas o.fl. 2003 *Archaeological Field Manual*. Fornleifastofnun Íslands.

Nanna Hermannsson o.fl. *Grjótaþorp* 1976. Reykjavík 1977

Uggi Ævarsson og Mjöll Snæsdóttir, 2009. *Fornleifakönnun á lóð “Vaktarabæjar” við Garðastræti 23*. Reykjavík 2009

Þjóðskjalasafn Íslands, www.archives.is, manntalsgrunnur, manntal 1835.

Þorsteinn Bergsson, Minjavernd hf. *Minnisblað varðandi fornleifarannsóknir*. Reykjavík, 07.09.09.

Viðauki I Gripir úr Garðastræti

(Guðrún Alda Gísladóttir)

Alls kom 1422 gripur úr 42 mannvistarlögum í Garðastræti. Þessir gripir eru skráðir undir 375 gripanúmerum. Af þessum fjölda eru 324 dýrabein – matarleifar – undir 40 fundanúmerum. Þau hafa ekki verið greind til tegundar og verður ekki fjölýrt um þau hér. Þá eru 477 leirkersbrot skráð undir 65 fundanúmerum og 283 glerbrot skráð undir 66 fundanúmerum. Um leir og gler mun Gavin Lucas fjalla hér að neðan.

Hér á eftir fer örstutt yfirlit um þá gripi sem fundust við rannsóknina í Garðastræti. Nánari lýsingu á gripunum er að finna í gripalista hér að neðan.

Gripir úr lífrænum efnum ss. beini, leðri og textíl eru fáir sem bendir til þess að varðveisla lífrænna leifa sé slæm á staðnum. Þeir bein-, leður-, timbur-, textíl og pappírsgripir sem fundust voru þó í ágætu ástandi en textílleifarnar eru feysknar.

Bein

Gripir úr beini eru fáir, aðeins 5 undir 4 gripanúmerum: 307, 313, 348 og 355. Vert er að minnast á beintölur og afskorning frá beintölum, eða hráefnið/beinplatan sem tölur hafa verið skornar úr. Auk þess er hnífur nr. 356 með járnblaði, nú brotnu í tvo hluta sem falla saman og beinskafti. Skaftið er gert úr tveimur okum sem eru fest við tangann með þremur járnöglum. Okarnir eru skreyttir með skástrikum ofantil og neðantil og beinum strikum eftir okunum endilöngum ofan og neðan við naglana. Annar okinn er brotinn að 1/4 og skaftið er talsvert máð.



Leður

Örfáir leðurgripir fundust við rannsóknina, 4 talsins nr. 331, 342, 343 og 346. Þetta er aðallega afskurður sem hefur fallið til við gerð eða viðgerð annarra gripa. Athyglisverður er leðurbútur nr. 346, sem sennilega hefur verið bót af einhverju tagi, með 11 nöglum í negldum í gegn.

Viður

Alls eru skráðir 20 gripir úr viði undir 15 fundanúmerum: 328, 330, 332, 335, 337, 338, 340, 341, 344, 345, 350, 352, 353, 354 og 308. Þar kennir ýmissa grasa s.s. tvinnakefli, sköft af hnífum, tappar, hlutar af húsgögnum (sennilega stólarmur nr. 338) og kústleifa nr. 345.

Textíll

Þrír textilbútar fundust: 349, 351, og 357, smáir og feysknir. Bíða frekari greiningar.

Pappír

Nokkrar síður úr dagblaðinu Fálkanum, án dagsetningar og ártals, voru hirtar auk samanbrotins pappaspjalds, nr. 329 og 334.

Málmar

Alls eru skráðir 222 gripir undir 125 fundanúmerum úr málmi; járn, koparblöndu, blýi auk annarra og ógreindra málmtegunda. Varðveisla málmhluta er slæm og er það yfirleitt mjög illa farið, járn ryðbrunnið og aflagað og aðrar málmtegundir tærðar.

200	212	222	234	247	259	269	281	364	241	296	297	310
203	213	223	235	248	260	270	282	365	276	298	299	311
204	214	224	236	249	261	271	283	366	239	227	300	312
205	215	226	237	250	262	272	291	367	225	243	301	369
206	216	228	238	251	263	273	358	368	274	252	302	326
207	217	229	240	253	264	275	359	370	286	257	303	
208	218	230	242	254	265	277	360	371	288	287	304	
209	219	231	244	255	266	278	361	372	289	290	305	
210	220	232	245	256	267	279	362	373	293	292	306	
211	221	233	246	258	268	280	363	374	294	295	309	

Gripir í þessum flokki eru mjög fjölbreyttir. Langstærsti flokkurinn eru naglar af ýmsum stærðum og gerðum og ásigkomulagi. Þeir eru 83 talsins skráðir undir 23 fundanúmerum og flestir þeirra sem hægt er að greina lag á eru vélgerðir frá 19. – 20. öld. Þá var til staðar talsvert af hurðarjárnnum, mörg hver skreytt og hespur, einnig hengilásar en engir lyklar. Meitla, reiðhjólaljöklu, skæri og kolaskóflu mátti m.a. sjá í



Þessu fjölbreytta safni. Fínlegri gripir voru úr öðrum efnum s.s. næla úr koparblöndu, formuð eins og lykill, heil nema að þornið vantar, hnappar, beltissylgjur auk margra peninga - allir sem hægt var að aldursgreina til 20. aldar. Þá var nokkuð af töppum merktum ÁTVR og Carlsberg bjór, allskyns dósalokum og eldhúshnífum og matskeiðum. Auk þess fannst einn gjallmoli.

Steinn

Alls eru skráður 51 stein undir 28 fundanúmerum:

161	145	134	149
339	146	135	150
157	147	136	159
158	284	137	160
141	130	138	
142	131	139	
143	132	140	
144	133	148	

Einn steinn er óunninn, þ.e. skrautlegur smásteinn, enn ógreindur. Þá er aðeins eitt brýni úr uppgreftinum sem kemur örlítið á óvart, en á móti kemur að járnhnífar eru líka mjög fáir úr uppgreftinum. Aðrir steinar eru þakflísar og tinnubrot tvö. Athyglisverður er áletraður steinn nr. 339. Hann var hluti af hleðslugrjóti í sökkli [32]. Á hann er klöppuð dýrsmýnd og er dýrið með hendur fyrir aftan hnakka og hatt á höfðinu. Undir dýrinu eru stafirnir HFJP.



Mynd 4. Áletraður steinn GST09-339.

Plast

Þessi gripir eru þekktir úr nútímasamfélaginu, venjulegar plastgreiður, lúsakambur, hnappar, lok og legókubbur.

Gúmmí

Einn gúmmíhlutur, nr. 357, í mörgum brotum fannst við uppgröftinn, á vettvangi var þetta talinn vera skósóli og er sú greining látin halda sér hér. Gúmmíið var mjög morkið og féll í sundur þegar það var tekið upp.

Auk ofantalinna gripa er talsvert um samsetta gripi, gripi úr fleiri en einu efni. Þetta eru ýmiskonar rafamagnsíhlutir; ljósastæði, takkar, snyrtiaskja, sveif og þar fram eftir götunum. Meginhluta gripanna sem fundust við uppgröftinn í Garðastræti og hægt er að aldursgreina gerðfræðilega eru frá miðri 19. – miðrar 20. aldar.

Viðauki II Leirkersbrot og glerbrot

(Gavin Lucas)

Pottery

A total of 5.3 kg or 455 sherds of pottery were recovered. The material was rapidly scanned to assess the basic composition and dating of the assemblage. On the whole, the material dated to the 19th century, but there was a clear distinction between an earlier and later group, though in some contexts this was mixed. The earlier group comprised of several large red slipware dishes, many with repair holes, alongside early industrial whitewares and late creamwares, both plain and decorated. Decorated vessels included mainly several factory slipware vessels with mocha or cabled motifs, some with engine-turning, and often with rouletted rims under a green paint. There were also some blue shell-edged plates and dishes and other glazed red earthenwares as well as occasional sherds of late tin-glazed vessels, and at least one piece of Chinese porcelain. Since much of this material came from a large midden, it is possible it represents a longer accumulation – possibly extending back into the late 18th century, but as a group, a date of c. 1800-1840 would be most likely. This early group came from units [038], [055] and [056] comprising a midden, but many other units also had large or dominant proportions of a similar composition ([009], [013], [031], [060], [090]) suggesting they have been disturbed and redeposited from earlier layers. The remaining pottery is generally late 19th century, with some examples from the first decades of the 20th century; this comprises mostly industrial whitewares, plain or with sponge decoration, and a few dip-glazed stoneware jars and bottles. On the whole the ceramic assemblage is noteworthy primarily for the quantity of earlier 19th century material, which is inevitably rarer; however, the quality of the industrial pottery is, on the whole, from the cheaper end of the scale (undecorated or factory slipwares and spongewares) and there are very few transfer-printed vessels from either the earlier or later groups. Porcelain is also uncommon. A fuller quantitative analysis would be highly recommended.

Glass

A total of 5.8kg (187 fragments) of vessel glass and 1.3kg (93 fragments) of window/pane glass was recovered; as with the ceramics, only a rapid scan was conducted to assess its composition and date. The window glass showed types from late 18th/early 19th century right through to modern 20th century, and included

several very thick pieces (e.g. from [041]) which may be architectural – one pyramidal block is almost certainly something of this nature (from [032]). Although a small group, it has some potential for exploring changes in Reykjavik window glass quality and technology over the 19th century. The glass vessel assemblage is almost all bottles, with perhaps only a few fragments of table/ornamental ware and kerosene lamp shade; one large lamp shade in clear glass came from [001]. The bottles are mostly green beverage containers – spirit/wine or beer/soda bottles of late 19th century, but one early 19th century mallet bottle came from [055]/[054]. An early 20th century Polish vodka bottle came from [031] marked PANSTWOWY MONOPOL SPIRYTUSOWY (State Spirit Monopoly) and dates too 1919-1949. Other bottles included small phials of various types, mostly late 19th century and some Mason jars from [001].

Clay Pipes

A few fragments of clay pipe stem were recovered; the only diagnostic item was the larger part of a bowl from [058] which dates to the late 17th/early 18th century.

Concluding Remarks

The group as whole offers some potential for exploring important changes in material culture over the 19th century, which when correlated with other sites in Reykjavik, may enable a larger and clearer picture to be constructed. In terms of the specific sequence on this site, it seems evident that there is a substantial assemblage of early 19th century ceramics – generally lower cost types, yet nonetheless ceramics of any type in large numbers at this time, would appear to be unusual (though the lack of comparative studies makes this difficult to state with any certainty). There is also probable earlier material on the site, but which may have been disturbed/redeposited – the presence of a late 17th/early 18th century pipe bowl from one of the earliest excavated deposits on the site associated with the turf farm, points to the possibility of a longer sequence existing. Until a more detailed, quantitative analysis on assemblages from this and other similar sites from Rekjavik have been conducted, the full significance of this group cannot be assessed.

Viðauki III. Gripaskrá

Funda- númer	Mannvista- r- lag	Tegund	Efni	Þyng- d	Fjö- ldi	Lýsing
1	5	Ílát	Leir	21,46	2	
2	55	Ílát	Leir	34,1	9	
3	8	Ílát	Leir	4,3	3	
4	90	Ílát	Leir	130,25	11	
5	57	Ílát	Leir	67,06	6	
6	54	Ílát	Leir	18,75	2	
7	39	Ílát	Leir	91,37	13	
8	24	Ílát	Leir	191,91	10	
9	0	Ílát	Leir	317,73	41	
10	59	Ílát	Leir	71,62	8	
11	58	Ílát	Leir	8,41	2	
12	23	Ílát	Leir	73,48	2	
13	46	Ílát	Leir	48,83	16	
14	32	Ílát	Leir	21,31	1	
15	48	Ílát	Leir	98,63	14	
16	0	Ílát	Leir	125,23	7	
17	0	Ílát	Leir	62,04	9	
18	60	Ílát	Leir	79,09	8	
19	71	Ílát	Leir	15,98	3	
20	33	Ílát	Leir	8,36	3	
21	47	Ílát	Leir	61,73	8	
22	63	Ílát	Leir	18,7	1	
23	56	Ílát	Leir	13,66	3	
24	15	Ílát	Leir	4,39	4	
25	9	Ílát	Leir	177,27	8	
26	11	Ílát	Leir	16,72	4	
27	20	Ílát	Leir	8,72	2	
28	13	Ílát	Leir	149,6	14	
29	8	Ílát	Leir	4,66	1	
30	10	Ílát	Leir	18,77	6	
31	19	Ílát	Leir	8,85	1	
32	0	Ílát	Leir	67,17	5	
33	6	Ílát	Leir	16,01	2	
34	12	Ílát	Leir	6,63	4	
35	0	Ílát	Leir	170,64	6	
36	32	Ílát	Leir	146,38	7	
37	31	Ílát	Leir	76,6	15	
38	41	Ílát	Leir	5,93	1	
39	40	Ílát	Leir	217,1	30	
40	38	Ílát	Leir	484,27	55	
41	44	Ílát	Leir	291,38	29	
42	0	Ílát	Leir	190,95	1	

43	38	Ílát	Leir	848,0 3	50	
44	0	Ílát	Leir	18,88	1	
45	0	Ílát	Leir	398,8 6	12	
46	1	Ílát	Leir	410,4 8	15	
47	1		Leir	2,69	1	
48	1	Flís	Leir	3,79	1	
49	0	Stytta	Leir	10,3	1	
50	0		Leir	7,46	1	
51	0		Leir	23,93	1	
52	40		Leir	2,69	1	
53	33	Tala	Leir	0,49	1	
54	47		Leir	10,17	3	
55	0	Stytta	Leir	15,84	2	
56	69	Tóbakspípa	Leir	0,98	1	
57	58	Tóbakspípa	Leir	4,46	1	
58	54	Tóbakspípa	Leir	0,83	1	
59	44	Hlutur	Plast	1,53	1	Lítill hvítur tappi? Sléttur að ofan en íhvolfur að neðan. Hlutverk óþekkt.
60	32	Lok	Plast	4,58	1	Lítið lok úr litríku plasti. Af smáíláti.
61	41	Hnappur	Plast	1,36	1	Rauður hnappur, kúptur að ofan með tveimur götum. Einfalt skraut í kringum götin, einskonar þríhyrningur með rúnuðum hornum.
62	6	Greiða	Plast	9,69	1	Venjuleg svört greiða, brotin til hálf. Við brotið má sjá skraut og áletrunina UNBREA, á sennilga að vera unbreakable eða óbrjótanleg. Á þeim hluta greiddunnar sem hér er til umfjöllunnar eru tennurnar grófar.
63	39	Rúða	Gler	2,65	2	
64	38	Rúða	Gler	4,08	1	
65	32	Rúða	Gler	4,42	1	
66	23	Rúða	Gler	88,94	12	
67	48	Rúða	Gler	21,74	3	
68	33	Rúða	Gler	2,2	1	
69	13	Rúða	Gler	3,91	2	
70	12	Rúða	Gler	4,36	2	
71	31	Rúða	Gler	7,71	2	
72	40	Rúða	Gler	47,13	13	
73	67	Rúða	Gler	4,34	1	
74	44	Rúða	Gler	27,55	6	
75	55	Rúða	Gler	6,19	3	
76	5	Rúða	Gler	3,27	1	
77	38	Rúða	Gler	13,33	2	
78	0	Rúða	Gler	77,39	12	
79	24	Rúða	Gler	69,28	3	
80	1	Rúða	Gler	263,2 4	9	
81	32	Rúða	Gler	226,9 5	9	
82	41	Rúða	Gler	429,8	2	
83	47	Rúða	Gler	8,11	6	
84	44	Ílát	Gler	877,4 4	19	
85	32	Ílát	Gler	673,5 1	9	
86	67	Ílát	Gler	22,73	1	

87	38	Ílát	Gler	8,25	1	
88	24	Ílát	Gler	17,82	2	
89	5	Ílát	Gler	9,81	1	
90	0	Ílát	Gler	19,09	1	
91	48	Ílát	Gler	30,27	4	
92	8	Ílát	Gler	1,53	1	
93	23	Ílát	Gler	41,11	6	
94	46	Ílát	Gler	63,17	5	
95	40	Ílát	Gler	44,87	5	
96	59	Ílát	Gler	53,69	11	
97	60	Ílát	Gler	17,95	1	
98	33	Ílát	Gler	6	2	
99	57	Ílát	Gler	2,1	1	
100	56	Ílát	Gler	3,09	1	
101	8	Ílát	Gler	27,14	2	
102	0	Ílát	Gler	38,81	1	
103	19	Ílát	Gler	22,24	2	
104	13	Ílát	Gler	89,49	4	
105	6	Ílát	Gler	1,69	1	
106	31	Ílát	Gler	38,24	8	
107	69	Ílát	Gler	3,52	1	
108	54	Ílát	Gler	89,31	1	
109	47	Ílát	Gler	74,62	9	
110	73	Ílát	Gler	23,59	1	
111	38	Ílát	Gler	49,62	2	
112	39	Ílát	Gler	91,28	1	
113	0	Ílát	Gler	172,2 9	9	
114	15	Ílát	Gler	116,8 5	8	
115	0	Ílát	Gler	129,6	14	
116	0	Ílát	Gler	127,7 8	4	
117	20	Ílát	Gler	154,6 4	2	
118	58	Ílát	Gler	113,6 1	8	
119	55	Ílát	Gler	344,4 3	3	
120	28	Ílát	Gler	338,3 7	12	
121	31	Ílát	Gler	420,3 4	1	
122	32	Ílát	Gler	358,1 5	1	
123	0	Ílát	Gler	47,2	3	
124	1	Ílát	Gler	1073, 99	17	
125	31	Ílát	Gler	1,27	1	
126	1		Gler	0,64	1	
127	44	Gleraugu	Gler	3,84	1	
128	0	Gleraugu	Gler	3,44	1	
129	0	Spegill	Gler	2,31	1	
130	0	Þakflís	Steinn	466,7 6	3	
131	19	Þakflís	Steinn	152,5 4	3	
132	33	Þakflís	Steinn	11,88	1	

133	31	Þakflís	Steinn	21,37	1	
134	32	Þakflís	Steinn	9,26	1	
135	44	Þakflís	Steinn	5,78	1	
136	40	Þakflís	Steinn	17,72	2	
137	48	Þakflís	Steinn	35,46	1	
138	32	Þakflís	Steinn	75,18	2	
139	46	Þakflís	Steinn	48,37	1	
140	38	Þakflís	Steinn	15,42	2	
141	12	Steinkol	Steinn	8,82	1	
142	19	Steinkol	Steinn	8,21	1	
143	32	Steinkol	Steinn	17,22	3	
144	23	Steinkol	Steinn	74,87	4	
145	0	Steinkol	Steinn	7,25	1	
146	5	Steinkol	Steinn	14,7	1	
147	24	Steinkol	Steinn	15,17	1	
				154,6		
148	24	Þakflís	Steinn	8	4	
149	0	Þakflís	Steinn	93,79	9	
150	0	Þakflís	Steinn	26,36	1	
				146,3		
151	24	Múrsteinn	Leir	6	1	
152	38	Múrsteinn	Leir	10,74	1	
				151,4		
153	32	Múrsteinn	Leir	3	1	
				136,1		
154	0	Múrsteinn	Leir	2	2	
155	5	Múrsteinn	Leir	52,31	2	
156	1	Múrsteinn	Leir	75,28	1	
157	44	Brýni	Steinn	76,44	1	Brýni brotið í báða enda.
158	44	Skriffæri	Steinn	5,47	1	Stíll?
159	24		Tinna	70,28	1	
160	12		Tinna	11,25	1	
		Aðfluttur steinn?				
161	0		Steinn	17,37	1	Steinvala.
162	48	Matarleifar	Bein	86,31	7	
163	40	Matarleifar	Bein	52,26	15	
				162,7		
164	28	Matarleifar	Bein	2	2	
165	0	Matarleifar	Bein	13,9	1	
166	8	Matarleifar	Bein	8,79	1	
167	19	Matarleifar	Bein	13,49	2	
168	23	Matarleifar	Bein	27,58	1	
169	0	Matarleifar	Bein	78,3	8	
170	0	Matarleifar	Bein	9,31	2	
171	0	Matarleifar	Bein	16,77	2	
172	56	Matarleifar	Bein	33,37	2	
173	33	Matarleifar	Bein	20,51	4	
174	63	Matarleifar	Bein	58,59	1	
175	60	Matarleifar	Bein	74,11	5	
176	32	Matarleifar	Bein	13,27	2	
177	67	Matarleifar	Bein	91,75	7	
178	69	Matarleifar	Bein	63,37	13	
				129,2		
179	73	Matarleifar	Bein	5	3	
180	31	Matarleifar	Bein	12,55	4	
181	58	Matarleifar	Bein	54,06	11	
182	46	Matarleifar	Bein	18,79	2	
183	57	Matarleifar	Bein	34,1	3	

184	0	Matarleifar	Bein	41,61	3	
185	59	Matarleifar	Bein	73,73	10	
186	1	Matarleifar	Bein	39,32	3	
187	54	Matarleifar	Bein	65,86	5	
188	55	Matarleifar	Bein	12,17	1	
189	39	Matarleifar	Bein	1,97	1	
190	24	Matarleifar	Bein	42,46	50	
				124,5		
191	5	Matarleifar	Bein	7	9	
192	0	Matarleifar	Bein	28,3	1	
				166,6		
193	38	Matarleifar	Bein	1	28	
194	46	Matarleifar	Bein	25,14	6	
				206,0		
195	6	Matarleifar	Bein	1	6	
				251,2		
196	44	Matarleifar	Bein	5	30	
				444,5		
197	47	Matarleifar	Bein	1	21	
				624,4		
198	38	Matarleifar	Bein	2	42	
				168,1		
199	0	Matarleifar	Bein	4	6	
200	44	Matarleifar	Bein	20,55	1	
201	24	Matarleifar	Bein	8,43	1	
202	68	Matarleifar	Bein	50,28	3	
203	38	Nagli	Járn	21,33	1	Ryðbrunninn stór nagli.
204	5	Nagli	Járn	30,82	2	Nagli og skrífa.
205	0	Nagli	Járn	7,34	1	Vírnagli, 20. öld
206	1	Nagli	Járn	6,57	1	Vélgerður, 19. - 20. öld. Ryðbrunnur.
207	0	Nagli	Járn	82,1	5	Sumir vélgerðir, 19 - 20. öld. Ryðbrunnir.
208	48	Nagli	Járn	5,06	1	Vírnagli, 20. öld
209	40	Nagli	Járn	41,66	5	Sumir vélgerðir, 19. - 20. öld. Ryðbrunnir.
210	0	Nagli	Járn	15,52	2	Vírnagli, 20. öld og leggur
211	19	Nagli	Járn	12,44	1	Vírnagli, 20. öld
						Leggir og nagli með haus. Þykkir en mjög ryðbrunnir.
212	6	Nagli	Járn	22	2	
213	9	Nagli	Járn	3,01	1	Leggur.
214	56	Nagli	Járn	12,6	1	Vélgerður, 19. - 20. öld. Ryðbrunnur.
215	13	Nagli	Járn	6,05	1	Leggur.
216	33	Nagli	Járn	15,95	2	Vélgerðir, 19 - 20. öld. Ryðbrunnir.
217	31	Nagli	Járn	7,61	1	Vélgerður, 19. - 20. öld. Ryðbrunnur.
218	47	Nagli	Járn	35,33	4	Vélgerðir, 19. - 20. öld. Ryðbrunnir.
219	60	Nagli	Járn	28,57	2	Vélgerðir. Seinni hluti 19. - 20. öld. Ryðbrunnir.
				132,4		Naglar af ýmsum stærðum, 19. - 20. öld.
220	23	Nagli	Járn	5	14	Ryðbrunnir.
221	44	Nagli	Járn	81,31	9	Naglar af ýmsum stærðum. Ryðbrunnir.
				165,2		
222	0	Hlutur	Járn	1	4	Naglar og hugsanlega stappa.
				174,0		Ýmsar stærðir af nöglum. Sumir vélgerðir. Mjög ryðbrunnir, 19. - 20. öld
223	24	Nagli	Járn	1	17	
				394,3		
224	32	Hlutur	Járn	4	5	Járnteinar í ýmsum þykktum. Mjög ryðbrunnir.
						Vélgerður nagli með skífulaga örlítð kúptum haus. Seinni hluti 19. - 20. öld
225	31	Nagli	Málmur	7,51	1	
226	0	Nagli	Járn	49,45	1	Vélgerður nagli. Boginn, 19.-20.öld.
227	32	Sylgja	Koparblanda	123,4	1	Heil sylgja, tveir hlutar sem festa saman beltið þegar þeir eru látnir falla saman. Á öðrum

						hlutanum, sá sem fellur í miðju sylgjunnar er lágmynd af ljóni. Á hinum hlutanum er áletrun sem myndar hring um ljónið, MON DROIT ET DIEU.
228	32	Hurðajárn?	Járn	182,1 2	1	Sennilega brotið hurðajárn, löm.
229	32	Hurðajárn	Járn	158,6 9	1	Illa ryðgað hurðarjárn.
230	32	Meitill	Járn	57,97	1	Heill
231	47	Óþekkt	Járn	38,66	2	Ryðgaðar litlar járbynnur.
232	44	Vír	Járn	58,33	1	Snúinn járnteinn.
233	44	Nagli	Járn	16,65	1	Ryðbrunninn.
234	47	Óþekkt	Járn	11,26	1	Lítil þunn ryðguð járnplata. Óþekkt.
235	44	Óþekkt	Járn	148,5	1	Stór ryðbrunninn, flatur járnhlutur.
236	47	Skæri	Járn	71,6	1	Heil skæri, ryðguð.
237	19	Hringur	Járn	34,56	1	Grófur stór en flatur járnhringur. Gróp virðist á endanum öðru megin. Mjög ryðbrunninn.
238	41	Hlutur	Járn	107,3 4	1	Heill hlutur, handfang af einhverju tagi. Enn óþekkt.
239	32	Handfang	Koparbla nda	260,9 2	1	Hurðarhandfang, heilt.
240	19	Hurðajárn	Járn	368,3	2	Brotin löm af hurð.
241	44	Sakka	Blý	196,8 4	1	Ein steypit straumlínulaga sakka.
242	0	Lás	Járn	317,2 9	1	Hengilás, heill.
243	0	Ílát	Koparbla nda	42,4	1	Stútur af könnu?
244	24	Hlutur	Járn	10,88	1	Lítið járnstykki með nagla áföstu. Hlutverk óþekkt.
245	0	Gjörð	Járn	30,64	4	Brot af gjörð.
246	40	Óþekkt	Járn	39,59	1	Ílangt járnstykki, beygt. Hlutverk óþekkt.
247	23	Nagli	Járn	17,12	2	Tveir naglar, ryðbrunnir. Vélgerðir.
248	0	Lás	Járn	271,6 6	1	Heill hengilás.
249	38	Óþekkt	Járn	74,36	1	Ryðguð lítil járnplata. Óþekkt.
250	0	Bjalla	Járn	80,93	1	Bjalla af hjóli. Mjög ryðbrunnin.
251	32	Handfang	Járn	169,1 3	1	Heilt handfang með einskonar spaðalaga flötum endum til að skrúfa á það sem átti að draga fram.
252	23	Teinn	Koparbla nda	20,1	1	Teinn sem er brotinn í annan enda.
253	23	Gjörð	Járn	42,48	1	Flatt ryðgað járnstykki. Gjörð?
254	40	Skæri	Járn	8,16	1	Handfang, auga af skærum.
255	0	Nagli	Járn	4,91	1	Illa farinn, virðist vélgerður
256	0	Hlutur	Járn	32,04	1	Bogið járnstykki. Óþekkt og ryðgað.
257	1	Sylgja	Koparbla nda	63,58	1	Heil, steypit málmsylgja.
258	1	Hlutur	Járn	122,2 9	3	Tveir járnhringir, sennilega til að festa saman eða spenna saman annan hlut.
259	0	Löm	Járn	115,1 9	1	Flatt, fremur þunnt, beygt járnstykki með skreyti á öðrum enda. Gæti verið illa farin löm.
260	0	Hlutur	Járn	115,9	2	Tveir sívalir járnteinar, stuttir og digrir. Hringur á endanum á öðrum.
261	0	Löm	Járn	29,5	1	Lítil löm, fallega formuð.
262	0	Fleygur	Járn	195	2	Tveir heilir þristrendir járnfleygar.
263	0	Gjörð	Járn	247,1	1	Flatt, beygt járnstykki.
264	0	Hurðajárn	Járn	399,1 1	1	Heilt hurðarjárn. Skreytt með þremur grófum sitt hvors vegar á langhlið og endinn er þríhyrningslaga. Á því sjást leifar grænnar

						málningar.
265	32	Krókur	Járn	510,2 3	1	Tveir krókar á flötum hring.
266	0	Hlutur	Járn	129,1 1	1	Langur teinn með sem endar í hring á öðrum enda. Hlutverk óvíst.
267	0	Hurðajárn	Járn	579,8 1	2	A)Eitt hurðjárn eða löm af hurð. B) Hlutur, óþekktur
268	0	Reiðhjólhluti	Járn	531,8 9	1	Keðjuhjól af reiðhjól
269	60	Óþekkt	Járn	830	2	Ryðgaður stór járnhlutur, óreglulega þríhyrningslaga með auga í einu horninu.
270	32	Krókur	Járn	530,8	1	Heill járnhlutur með einskonar breiðum króki á digrum hring. Hlutverk óþekkt.
271	40	Hlutur	Járn	351,4 2	1	Straumlínulaga járnhlutur.
272	0	Hlutur	Járn	384,9 7	1	Digur sívalur járnhlutur, beygður.
273	0	Handfang	Járn	195	1	Fötuhandfang með lykkjum á endunum sem dragast að sér og enda í oddi.
274	0	Lás	Málmur	79,94	1	Framhlið á hurðalási, skráargat og op fyrir húninn auk gata fyrir skrufur til að festa við hurð.
275	0	Vír	Járn	58,79	1	Beygður járnvír.
276	0	Sakka	Blý	1445, 29	7	Straumlínulaga netasökkur. 20. öld.
277	32	Brot	Járn	417,9 9	3	Misstór brot af flötum járnstykkjum, ryðuguð.
278	0	Skófla	Járn	425,5 8	1	Lítill handskófla, sennilega kolaskófla.
279	24	Ýmsilegt	Járn	1230, 31	4	Teinar, fleinar og þykkir snúnir vírar.
280	0		Járn	180	1	Langur járnteinn með auga á endanum.
281	0	Hlutur	Járn	230	1	Langur fleinn sem dregst að sér í annan endann og endar í ávölum oddi. Hinn endinn er festur í flatt fremur lítið járnstykki með þremur götum og er fleinninn hnoðaður fastur, að því virðist í miðjugatið. Hlutverk óþekkt.
282	0	Meitill	Járn	104,1 1	1	Ferstrendur meitill sem dregst að sér í annan enda og er þar þverskorinn.
283	0	Hlutur	Járn	40,84	1	Ílangt járnstykki, ávalt í annan enda en þverskorið í hinn. Kúpt að ofan en slétt að neðan, virðist vera með a.m.k. tvö göt fyrir nagla.
284	23	Unninn steinn	Steinn	295,7 9	1	
285	0	Gjall	Gjall	69,69	1	Gjallmoli
286	1	Blað	Málmur	24,05	1	Hnífsblað, brauðhnífur.
287	55	Óþekkt	Koparblanda	2,38	1	Ílangt brot úr koparblöndu, dregst að sér í annan enda. Hlutverk óþekkt.
288	1	Tappi	Málmur	7,8	3	Tappar merktir ÁTVR
289	5	Skeið	Málmur	28,58	1	Mæliskeið úr málmi.
290	44	Tannhjól	Koparblanda	2,56	1	Lítið tannhjól.
291	44	Hlutur	Járn	6,22	1	Samanbrotin járnþynna sem myndar einskonar slíður sem endar í oddi. Óþekkt.
292	24	Vír	Koparblanda	2,4	1	Örlítið sveigður koparvír.
293	0	Skeið	Málmur	53,98	1	Matskeið úr málmi. Plöntuskraut efst á skaftinu. Heil.

294	41	Lok	Málmur	3,22	1	Krukkulok úr málmmerkt 'A ZWANENBURG&CO/N.V./ZWIJNDRECHT/HOLLAND'
295	32	Sylgja	Koparblanda	16,85	1	Einföld ilöng sylgja með þorni á langhlið. Heil.
296	0	Tappi	Málmur	3,14	1	Tappi af flösku, riflaðar brúnir.
297	23	Næla	Koparblanda	21,21	1	Næla í formi lykils. Skeggið er heilt og handfangið endar einskonar blómamynstri. Leggurinn er líka settur skreytingum. Virðist heil utan þess að þornið vantar í festinguna að aftan.
298	9	Peningur	Málmur	4,5	1	Íslensk 1 króna frá 1973
299	0	Peningur	Koparblanda	6,09	1	Íslenskur fimmeyringur frá 1946
300	1	Peningur	Koparblanda	3,28	2	Tveir íslenskir einsaura peningar sem virðast vera frá árábilinu 1946-1966 (http://www.sedlabanki.is/uploads/files/opinbergjald220..pdf , bls. 59)
301	8	Peningur	Koparblanda	1,51	1	Íslenskur tíeyringur, sýnist vera með ártalinu 1961
302	5	Peningur	Koparblanda	7,36	2	A) Tíeyringur, ártal sést ekki en er sennilega frá árábilinu 1922-1939 (http://www.sedlabanki.is/uploads/files/opinbergjald220..pdf , bls. 57). B) Fimmeyringur, ártal sést ekki en er frá árábilinu 1940-1942 (http://www.sedlabanki.is/uploads/files/opinbergjald220..pdf , bls. 57). Báðir eru peningarnir mjög ryðgaðir.
303	38	Hnappur	Koparblanda	1,24	1	Flatur skífulaga hnappur, leifar af festingu sjást að neðanverðu. Yfirborðið of tært til að hægt sé að greina þar skreyti hafi slíkt verið.
304	38	Hnappur	Koparblanda	2,6	1	Skífulaga hnappur, örlítið kúptur að ofan, festingin er til staðar neðan á hnappinu. Festingin virðist vera auga úr vír.
305	46	Hnappur	Koparblanda	1,22	1	Lítill hnappur, skífulaga en kúptur að ofan. Yfirborðið mjög tært og ryðgað.
306	1	Öryggisnæla	Koparblanda	0,39	1	Venjuleg öryggisnæla, þrjónninn brotinn.
307	24	Hnappur	Bein?	0,4	1	Hnappur með fjórum götum og gróp umhverfis götin.
308	0	Hnappur	Viður?	0,6	1	Fallegur lítill brúnleitur hnappur með fjórum götum og gróp í kringum götin.
309	38	Fingurbjörg	Koparblanda	5,12	1	Heil fingurbjörg alskreytt litlum doppum sem hafa verið slegnar í hana.
310	44	Hlutur	Koparblanda	1,52	1	Tappi eða haus af einhverju, sennilega ekki fingurbjörg.
311	1	Peningur	Koparblanda	1,52	1	1 eyrir frá 1959.
312	40	Hnappur	Koparblanda	0,61	1	Lítill hnappur, 12 mm í þvermál, kúptur að ofan og íhvolfur að neðan og þar má sjá leifar af festingu.
313	40	Hnappur	Bein?	0,69	1	Hnappur með fjórum götum og gróp umhverfis götin.
314	24	Ílát	Samsett	84,25	1	Hvít glerkrukka með loki. Sennilega undan kremi.
315	1	Hnífur	Plast, málmur	39,46	1	Borðhnífur með ljósu plastskafti og málmblaði. Heill.
316	1	Takki	Járn, plast	1,91	1	Takki, af ljósi?
317	0	Ljósastæði	Gler,	207,5	1	Ljósastæði merkt Paulding - 1822 - 660W -

			málmur	1		250V[?]
318	5	Hnappur		0,82	1	Rauð plasttala með tveimur götum. Skreytt með nokkrum rákum að ofanverðu.
319	5	Greiða		14,28	2	A) Venjuleg einliða plastgreiða, rauð að lit með fínnum og grófum tönnum. Brotin í bláendann þar sem fínu tennurnar eru. B) Lúsakambur, tvíhliða, fínar tennur báðum megin.
320	1			2,59	1	Plastrúlla til að krulla hár.
321	1	Greiða		20,01	2	A) Vínrauð plastgreiða, einhliða með fínnum og grófum tönnum. Brotinn í bláendann þar sem grófu tennurnar eru. B) Heil greiða einhliða með skafti. Skaftendinn örlítið skreyttur, silfurhúðuð.
322	1	Hnappur		6,76	3	A) Svört tala með fjórum götum B) Hvít lítil tala með tveimur götum C) Hnappur með augnfestingu að neðan. Að ofan er hann svartur með gylltri rönd í köntunum.
323	1	Leikfang		2,43	1	Rauður legókubbur.
324	1	Rafmagnshlutar	Gler?, koparblanda	12,24	1	Rafmagnsöryggi?
325	1	Skriffæri	Viður, litarefni?	1,94	1	Grænn trélitur
326	28	Hlutur	Koparblanda, viður	1,56	1	Trépinni með koparblönduhólk á endanum.
327	5	Þvottaklemma	Viður, járn	5,76	2	Venjulega þvottaklemma
328	5	Tvinnakefli		2,41	1	Venjulegt tvinnakefli, nokkuð laskað.
329	5	Pappi	Pappír	2,6	1	Samanbrotinn pappi.
330	5	Tappi?	Viður	3,5	1	Trétappi
331	5	Afskorningur	Leður	2,82	1	Leðurbútur
332	5	Unninn viður	Viður	19,01	2	Viðarflísar, önnur græn máluð.
333	1	Askja	Gerviefni?, járn	33,31	1	Heil snyrtiskja lokuð með járnsmellu. Skreytt gylltu mynstri að framanverðu.
334	1	Dagblað	Pappír	50,46	1	Nokkrar síður af dagblaðinu Fálkanum. Án ártals.
335	1	Unninn viður	Viður	24,83	1	Planki með sagaðar hliðar. Óþekkt hlutverk.
336	1	Sveif	Járn, viður	259,39	1	Sveif með viðarskafti.
337	1	Skaft	Viður	7,43	1	Önnur hlið hnífsskafts, gat fyrir nagla eða rónagla á öðrum enda. Sennilega okinn á móti fundi númer 341.
338	1	Húsagang	Viður	104,27	1	Sennilega stólarmur.
339	32		Steinn		1	Áletraður steinn með mynd af dýri, svíni? birni? Dýrið er með hatt og hendur fyrir aftan hnakka. Í ramma undir dýramyndinni er áletrað H F J P.
340	8	Ýmsilegt	Viður		2	Tvinnakefli með venjulegu lagi, orðið morkið og spýtubrot sem ekki er hægt að henda reiður á.
341	8	Skaft	Viður		1	Önnur hlið hnífsskafts, gat fyrir nagla eða rónagla á öðrum enda. Sennilega okinn á móti fundi númer 338.
342	9	Reim	Leður		1	Spotti af leðurreim.
343	12	Afskorningur	Leður		1	Afskorningur af leðurpiötlu
344	13	Brot	Viður		1	Unninn viður, brot. Óþekktanlegt.

345	32	Kústur	Viður og ?		1	Brot af kústhausi. Flöt fjöl, (nú í mörgum hlutum) með mörgum götum boruðum í og strá? troðið í götin.
346	32	Bót	Leður og járn		1	Leðurbútur, sennilega bót af einhverju tagi, með 11 nöglum í negldum í gegn
347	32	Skósóli	Gúmmí		1	Mörg brot af gúmmí, og mörg hver mjög smá. Talið vera skósóli á vettvangi en gúmmíð orði orðið mjög stökkt og var tekið upp í mörgum brotum (sennilega um 40 brot)
348	38	Unnið bein	Bein		1	Beinskífa (beinagreiningu vantar) með boruðu gati u.þ.b. í miðju.
349	40	Textíll	Textíll		1	Smábútur af textíl
350	47	Brot	Viður		1	Viðarflís.
351	44	Textíll	Textíll		1	Textílpjatla.
352	57	Pinni	Viður		1	Viðarpinni, nagli?
353	58	Hlutur	Viður		2	Tveir viðargripir, pinnar.
354	69	Brot	Viður		3	Þrjú viðarbrot. Ógreinanlegt.
355	69	Afskorningur	Bein?		2	Beinplata sem hnappar hafa verið skornir úr.
356	Hreinsun	Hnífur	Járn og bein		1	Hnífur með járnblaði, nú brotnu í tvo hluta sem falla saman og beinskafti. Skaftið er gert úr tveimur okum sem eru fest við tangann með þremur járnöglum. Okarnir eru skreyttir með skástrikum ofantil og neðantil og beinum strikum eftir okunum endilöngum ofan og neðan við naglana. Annar okinn er brotinn að 1/4 og skaftið er talsvert máð.
357	N/A	Textíll	Textíll		1	Textílpjatla. Ógreint.
358	8	Nagli	Járn		1	Mjög ryðbrunninn stór nagli.
359	46	Gjörð	Járn		1	Hluti járngrjardar, brotin í báða enda og ryðguð.
360	46	Hespa	Járn		1	Heil hespa.
361	46	Hlutur	Járn		1	Sveigt járnstykki, flatt, þynnist í annan enda en hinn sveigist í einskonar krók. Sennilega heill.
362	46	Nagli	Járn		5	Járnaglar af ýmsum stærðum, sumir vélgerðir frá seinni hluta 19. - 20. öld. Mjög ryðbrunnir.
363	58	Brot	Járn		1	Flatt lítið brot af járnplötu.
364	59	Nagli	Járn		1	Vélgerður nagli, 19.20. öld.
365	38	Skæri	Járn		1	Skæri, sem á vantar annað handfangið/augað.
366	38	Brot	Járn		2	Járnbrott, flöt.
367	38	Hlutur	Járn		1	Flatt járnstykki með dropalaga gat á öðrum endanum og beygist á hinum, þar brotið. Sennilega til að hengja á vegg.
368	38	Nagli	Járn		3	Naglar af ýmsum toga. Illa ryðgaðir.
369	39	Nagli	Koparblanda		1	Lítill og finni nagli.
370	39	Nagli	Járn		6	Járnaglar af ýmsum stærðum, sumir vélgerðir frá seinni hluta 19. - 20. öld. Mjög ryðbrunnir.
371	39	Teinn	Járn		1	Járnteinn, myndar ávalan odd í annan enda.
372	57	Nagli	Járn		1	Kengboginn ryðgaður nagli.
373	82	Nagli?	Járn		1	Stór ryðgaður nagli?
374	90	Nagli	Járn		1	Nagli, vélgerður 19.-20. öld.



Viðauki IV. Skrá mannvistarlaga og minjahópa

Einingar	Tegund	Hópur	Undirhópur 1	Undirhópur 2	Lýsing
7	Niðurgröftur	118	122		Skurður grafinn vegna uppsteypu veggja í norðurhluta húss
8	Mannvistarlag	118	122		Neðsti hluti fyllingar í skurði [007]
98	Mannvistarlag	118	122		Efsti hluti fyllingar í skurði [007] sem grafinn var vegna uppsteypu veggja í norðurhluta húss.
25	Mannvirki	118	130	29	Uppsteypa á austurvegg yngra byggingarstigs grjóthlaðins kjallara, austan við húsið.
26	Mannvirki	118	130	29	Yngra byggingarstig grjóthlaðins kjallara, austan við húsið
27	Mannvistarlag	118	130	29	Fylling á milli norðurveggja yngra og eldra byggingarstigs kjallara, austan við húsið
28	Mannvistarlag	118	130	29	Fylling á milli suðurveggja yngra og eldra byggingarstigs kjallara, austan við húsið
30	Mannvistarlag	118	130	29	Fylling í yngra byggingarstigi kjallara austan við húsið.
31	Mannvistarlag	118	130	29	Dökk-rauðbrúnt lag samsett úr móösku, sandkenndri mold, smágerðri mól og viðarkolum. (yfirborðslag?)
33	Mannvistarlag	118	130	29	Gulbrún mold, blönduð móösku, viðarkolum og skeljabrotum. (Jöfnunarlag).
17	Mannvistarlag	118	130	117	Fylling í stoðarholu [018]
18	Niðurgröftur	118	130	117	Stoðarhola
19	Mannvistarlag	118	130	117	Brún mold, blönduð viðarkolum, beinum litlum steinum (jöfnunarlag?)
23	Mannvistarlag	118	130	117	Brún mold með linsum af viðarkolum og blönduð beinum og múrsteinsbrotum
24	Mannvistarlag	118	130	117	Brúnn viðarkolalag (jöfnunarlag?)
32	Mannvirki	118	130	117	Grjóthlaðinn sökkull norðan við húsið.
34	Niðurgröftur	118	130	117	Skurður fyrir sökkul [032]
36	Mannvistarlag	118	130	117	Fylling í skurði [034]. Blandaður jarðvegur.
40	Mannvirki	118	130	117	Stétt austan við hús, í austurjaðri lóðar.
41	Mannvirki	118	130	117	Eldra byggingarstig grjóthlaðins kjallara austan við hús.
44	Mannvistarlag	118	130	117	Sand-og malarkennt lag ofan á stétt [040] (jöfnunarlag?).
48	Mannvistarlag	118	130	117	Brún mold blönduð skeljabrotum, undir stétt [040] (jöfnunarlag).
50	Niðurgröftur	118	130	117	Niðurgröftu vegna kjallara austan við húsið.
29	Hópur	118	130		Undirhópur hóps [130]. Nær yfir yngra byggingarstig kjallara austan við húsið.
117	Hópur	118	130		Undirhópur hóps [130] nær yfir eldra byggingarstig kjallara austan við húsið og grjóthlaðinn sökkul v. norðurgöfl.
119	Mannvistarlag	118	131		Fylling í lagnaskurði [120]
120	Niðurgröftur	118	131		Lagnaskurður við vesturvegg húss
123	Mannvistarlag	118	131		Fylling í lagnaskurði [124]

124	Niðurgroftur	118	131	Lagnaskurður meðfram austurvegg hússins.
66	Mannvirki	118	132	Grjóthlaðinn veggur syðst við vesturvegg hússins.
83	Mannvirki	118	132	Einföld óregluleg grjóthleðsla nyrst við vesturvegg húss. Mögulega sett niður til að styrkja húsvegginn.
1	Mannvistarlag	118		Yfirborðsjarðvegur
2	Mannvistarlag	118		Brúnleitt "ruslslag" undir gólfborði undir gólfborðum í suðurhluta húss
3	Mannvistarlag	118		Sandlag, blandað steinum og múrsteinsbrotum. Fylling í sökkli viðbyggingar
5	Mannvistarlag	118		Brúnt "ruslslag" undir gólfborðum í norðurhluta húss
60	Mannvistarlag	118		Blandað mannvistarlag úr tofi, móösku, viðarkolum og mól. Fylling í húsgrunni.
72	Niðurgroftur	118		Niðurgroftur fyrir sökkli núverandi húss (húsgrunnur).
86	Mannvistarlag	118		Skelgjasandslag. (jöfnunarlag?).
88	Mannvistarlag	118		Rauðbrúnt blandað lag, leirkennt á köflum. Líklega hluti af fyllingu í húsgrunni =[060]
109	Mannvistarlag	118		Rauðbrún mold blönduð smágerðri mól, móösku, viðarkolum og torfi.
110	Mannvistarlag	118		Ljósgrá grófgerð mól
111	Mannvistarlag	118		sama og [101]
112	Mannvistarlag	118		Grábrún mold, blönduð smágerðri mól og smásteinum.
113	Mannvistarlag	118		Grábrún mold með viðarkolum, móöskublettum, torfi og skeljabrotum.
114	Mannvistarlag	118		Skeljasandslag blandað meðalgrófri mól.
116	Mannvirki	118		Veggir núverandi húss við Garðastræti 23.
118	Hópur	118		Nær yfir húsið sjálft minjar samtíða því.
121	Mannvirki	118		Uppsteypa á veggjum í norðurhluta húss.
122	Hópur	118		Mannvistarlæg í norðurhlutahúss, samtíða því.
130	Hópur	118		Eldra og yngra byggingarstig kjallara austan við húsið og grjóthlaðinn sökkull við norðurgafi þess.
131	Hópur	118		Undirhópur hóps [118] Lagnaskurðir [120] og [124]
132	Hópur	118		Undirhópur hóps [118] Veggjarleifar [083] og [066]
6	Mannvistarlag	126	125	Gráleitt viðaröskulag
9	Mannvistarlag	126	125	Torfhrun?
10	Mannvistarlag	126	125	Torfhrun?
11	Mannvistarlag	126	125	Samþjappað, svarbrúnt og lífrænt lag. (Yfirborðslag?)
12	Mannvistarlag	126	125	Blandað torf og móöskulag.
13	Mannvistarlag	126	125	Móöskulag með viðarkolum og torflinsum.
14	Mannvistarlag	126	125	Fylling í mögulegu sáfari [016]
15	Mannvistarlag	126	125	Rauðbrún mold, samþjöppuð mold blönduð skeljum, beinum og litlum torflinsum (yfirborðslag?)
16	Niðurgroftur	126	125	Mögulegt Sáfar?

20	Mannvirki	126	125	Mögulegur torfveggur (ekki grafinn fram).
21	Mannvistarlag	126	125	Dökkbrún, leirkennd mold blönduð viðarkolum og brenndum beinum. (ekki grafið)
22	Mannvistarlag	126	125	Rauðbrún mold blönduð torfi, viðarkolum og brenndum beinum.
99	Mannvistarlag	126	125	Móöskulag í suðuvesturhorni norðurhluta hússins. Ekki grafið burt
70	Mannvistarlag	126	127	Bleikt móöskulag, blandað viðarkolum. Líklega kastað úr eldstæði í nálægum byggingum.
78	Mannvistarlag	126	127	Blandað lag úr mold og tofflekkjum. (uppmokstur?)
82	Mannvistarlag	126	127	Lítill bleik móöskulinsa. Líklega mokaði úr nálægu eldstæði.
87	Mannvistarlag	126	127	Torf og grjóthrun úr vegg [091]
89	Mannvistarlag	126	127	Brún mold blönduð móösku og viðarkolum. (uppmokstur?)
90	Mannvistarlag	126	127	Móöski fylling í holu [094]
91	Mannvirki	126	127	Veggur úr torfi og grjóti meðfram suðurjaðri uppgraftarsvæðis. Sama og [064].
92	Mannvistarlag	126	127	Torf- og grjóthrun úr vegg [091]
93	Mannvistarlag	126	127	Grjótfilling í holu [094]
94	Niðurgröftur	126	127	Hola fyllt grjóti og móösku með viðarkolum. (eldstæði?)
95	Mannvistarlag	126	127	Torf- og grjóthrun úr vegg [091]
96	Mannvirki	126	127	Lítill einfaldur grjótveggur.
100	Mannvirki	126	127	Vegghleðsla vestast í lagnaskurði sem nær út í götu. Líklega leifar túngarðs.
101	Mannvistarlag	126	127	Rauðbrún mold, mikið blönduð skeljum, múrsteinsbrotum, viðarkolum, móöskublettum og torfblettum.
102	Mannvistarlag	126	127	Rauðbrún mold blönduð gráleitum lífrænum leifum.
103	Niðurgröftur	126	127	Niðurgröftu fast austan við vegg [100]
104	Mannvistarlag	126	127	Gulbrún mold, blönduð móösku, viðarkolum og skeljabrotum. (Jöfnunarlag).
105	Niðurgröftur	126	127	Niðurgröftur fyrir vegg [106]
106	Mannvirki	126	127	Grjótveggur rétt austur af vegg [100], sytjandi í skurði [105]
107	Mannvistarlag	126	127	Rauðbrún mold með blettum af móösku, torfi og viðarkolum.= [115]
115	Mannvistarlag	126	127	sama og [107]
37	Mannvistarlag	126	128	Móösku- og viðararkolalag. Líklega varpað úr eldstæði í nágrenninu.
39	Mannvistarlag	126	128	Malarlag við norðurgafi húss (jöfnunarlag?).
45	Mannvistarlag	126	128	Brúnt lífrænt lag. (yfirborðslag?).
46	Mannvistarlag	126	128	Móösku- og viðarkolalag, blandað smásteinum. Fremur samþjappað (yfirborðslag?).
47	Mannvistarlag	126	128	Smásteina og skeljalag (jöfnunarlag?).
49	Mannvirki	126	128	Grjóthlaðinn veggur við norðurgafi húss. Ekki grafinn burt.
51	Mannvistarlag	126	128	Brúnleitt moldarlag, blandað móösku (yfirborðslag.)
52	Mannvistarlag	126	128	Brúnleitt moldarlag blandað skeljum (jöfnunarlag).
53	Mannvistarlag	126	128	Grjóttag samsett út rúnnum smásteinum (jöfnunarlag).

54	Mannvistarlag	126	128		Brún möld blönduð móösku. Samþjöppuð (yfirborðslag?)
58	Mannvistarlag	126	128		Samþjappað svarbrúnt og sandkennt lífrænt lag. Líklega yfirborðslag nálægt byggingum.
61	Mannvistarlag	126	128		Rauðleitt blandað móöskulag. Samþjappað (yfirborðslag).
65	Mannvistarlag	126	128		Blandað lag úr móösku og viðarösku, með viðarkolum (yfirborðslag?)
67	Mannvistarlag	126	128		Dökkbrún mold blönduð viðarkolum. Samþjöppuð (yfirborðslag).
69	Mannvistarlag	126	128		Lífrænt svart, samþjappað lag. Dæmigert yfirborðslag nálægt byggingum.
73	Mannvistarlag	126	128		Rauðbrún samþjöppuð mold, mikið blönduð torfi en einnig með einstaka brenndu beini (yfirborðslag?)
74	Mannvistarlag	126	128		Gulbrún samþjöppuð mold blönduð torfi og smásteinum (yfirborðslag?).
79	Mannvistarlag	126	128		Brúnleit samþjöppuð mold blönduð torfi og móösku.
80	Mannvistarlag	126	128		Brúnleitt mjúk mold með einstaka móöskubletti.
81	Mannvistarlag	126	128		Dökkbrún mold blönduð viðarkolum og einstaka glerbroti.
38	Mannvistarlag	126	129	134	Móösku- og viðarkolalag, blandað brenndum beinum og skeljum. Efsti hluti öskuhaugs austan við hús
55	Mannvistarlag	126	129	134	Brúnleit mold blönduð viðarkolum, móösku og torfi. Neðsti hluti öskuhaugs austan við hús.
56	Mannvistarlag	126	129	134	Grábrún mold blönduð viðarösku og viðarkolum. Neðsti hluti öskuhaugs austan við hús.
57	Mannvistarlag	126	129		Samþjappað svarbrúnt lag. Líklega yfirborðslag nálægt byggingum.
59	Mannvistarlag	126	129		Grábrún mold mikið blönduð lífrænum leifum, viðarkolum og skeljum. Líklega yfirborðslag nálægt byggingum
62	Mannvistarlag	126	129		Torfhrun
63	Mannvirki	126	129		Ljósbrún molt blönduð viðarkolum. (yfirborðslag?)
64	Mannvirki	126	129		Veggur úr torfi og grjóti. Sama og [091]
68	Mannvistarlag	126	129		Rauðbrún mold blönduð torfi, viðarkolum og skeljum.
71	Mannvistarlag	126	129		Bleikt móöskulag, blandað viðarkolum og skeljabrotum.
75	Mannvistarlag	126	129		Vindblásin mold
76	Mannvistarlag	126	129		Torfhrun
77	Mannvistarlag	126	129		Vindblásin mold
134	Hópur	126	129		Öskuhaugur við austurhlið hússins, eldri en það.
4	Mannvistarlag	126			Blandað móöskulag með viðarkolum
125	Hópur	126			Mannvistarlög í norðurhluta húss, eldri en það.
126	Hópur	126			Minjar eldri en húsið
127	Hópur	126			Mannvistarlög við vesturhlið og suðurgafli hússins, eldri en það
128	Hópur	126			Mannvistarlög við norðurgafli, eldri en húsið
129	Hópur	126			Mannvistarlög við austurhlið hússins, eldri en það

